

B
BIBLIOTECA POLIROM

Peter Hobbs

În livadă, rândunicile

„O cutremurătoare poveste despre dragoste și suferință.”
The Guardian

POLIROM

PETER HOBBS

ÎN LIVADĂ, RÂNDUNICILE

Titlul original: *In the Orchard, the Swallows* (2012)

Traducere din limba engleză de Mihaela Negrilă

POLIROM, 2012

Versiune ebook: noiembrie, 2016

PETER HOBBS (n. 1973), romancier britanic, s-a născut în Cornwall și a studiat la Oxford. Romanul său de debut, *The Short Day Dying* (2005), a fost distins cu Betty Trask Award și a fost nominalizat la prestigioasele Whitbread First Book Award, John Llewellyn Rhys Prize și Internațional IMPAC Dublin Literary Award.

La poalele unei zone muntoase din nordul Pakistanului se află o frumoasă livadă. Rândunicile zboară printre rodiile grele, de un cărămiziu premonitoriu. Neglijați, pomii au început să se sălbăticească, iar fructele lor se strică pe ramuri. În depărtare, un tânăr fragil iese pe porțile închisorii. Trupul său chinuit spune povestea a cincisprezece ani de brutalități și persecuții. Privind zborul rândunicilor, se prăbușește în praful drumului. Când închide ochii, vede singura imagine care l-a ținut în viață de-a lungul anilor grei de închisoare: aceea a unei fete care i-a dat puterea de a îndura toate lucrurile fără noimă prin care a trecut.

„Spune: «Izbăvire caut la Domnul zorilor».”
Coran, CXIII:1^{1}

Livada

E frig, în ciuda șalului din lână pe care l-am împrumutat de la Abbas. Sub greutatea lui, carnea îmi e prea împuținată, cu pielea întinsă bine peste oase. Urc de multă vreme – când am plecat, era întuneric –, însă nu sunt în stare să merg destul de repede încât să-mi încălzesc sângele în vine. Tremur tot mai tare și dinții îmi clănțnesc incontrollabil, cu zgomotul lor răsunându-mi în cap. Frigul îmi irită gâtul și îmi înțepenește fălcile.

Totuși, aerul e plăcut și limpede. Aduce munții colțuroși aproape, le cizelează fin detaliile în ochii mei. Vârfurile sunt galbene în soarele abia răsărit. Mai târziu, lumina lui va coborî de pe munți pe acest drum, până în valea de jos, restabilind culorile pierdute în noaptea pală și ștearsă.

Plimbarea asta încă mă istovește. Mai că mă clatin când ajung, picioarele aproape că mă lasă. După toți anii în care am fost plecat, încă nu s-au reobișnuit cu munții și tot mai resimt fiecare pas al urcușului. Respirația mi se îngreunează.

În lumina trandafirie a zorilor, salut pomii. Le urmăresc cu privirea formele neîngrijite. Mi i-am închipuit atâta timp, invocându-i în întuneric când i-am pierdut, încât acum, în fiecare dimineață, revin la ei cu o plăcere vie. Sunt înfloriți, cu ramurile înveșmântate în stacojiu și alb.

Într-o parte, cum dau ocol livezii, este lanul de porumb. Recolta a început să se îtească din pământ, șiruri întretăiate de verde ce se deslușesc pe pământul negru. Mă întreb dacă porumbul va crește la fel de înalt cum mi-l amintesc eu. Merg pe cea mai îndepărtată latură a livezii, urmând bordura joasă din piatră, până când ajung la capătul acesteia, lângă pomul cel mai mare. Aici voi aștepta. Îmi apăs palma pe scoarța lui, apoi mă răsucesc ca să mă sprijin cu spatele de el, așezându-mă încet pe

pământ. Sandalele îmi alunecă înainte, iar senzația țărânei reci pe picioare e extraordinară; mi se prelinge pe piele lin ca apa. Printre faldurile șalului găsesc punga de hârtie pe care am adus-o și scot din ea niște pâine de ieri, din a cărei margine ciugulesc încet.

Păsările s-au trezit și în livadă sunt rândunici, croind cărări arcuite între copaci. Sub ei, un strat fin de ceață stă lipit de pământ. Rodiii sunt pomi robuști și nu par atinși de gerurile iernii, deși cresc în voia lor și n-au mai fost curățați de multă vreme sau, dacă au fost, s-a făcut fără pricepere. Pomii îmbătrânesc și livada n-a fost reîntinerită așa cum ar trebui. Nu s-a mai tăiat și sădit niciun altoi. Totuși, cresc viguroși. Rădăcinile care au dat lăstari au fost lăsate în voia lor, preschimbând ceea ce erau cândva niște pomi atent îngrijiți în tufele neîmblânzite ce jinduiesc să fie. Fructele vor avea de suferit. Dacă aș avea unelte, aș fi tentat să îi îngrijesc, însă nu mai sunt pomii mei. E mai bine să nu mă ating de ei.

De unde sunt așezat, pot să privesc în jos, peste vale. Pot să urmăresc firul drumului, care taie versantul muntelui de-a lungul culmii sale colbăite. La capătul acestuia, încă invizibil în lumină, se află orașul, vechiul tău cămin. Acolo, cel puțin, piața se va trezi la viață. Aici, totul e liniștit.

Îmi trag răsuflarea. Încerc să-mi imaginez cum slăbiciunea din picioare se scurge în pământ, înlocuită de o vitalitate ce pătrunde din pom în spatele meu. Aștept cât pot, până când soarele găsește drumul de deasupra și orizontul începe să strălucească puternic, de la culmile munților, albe și orbitoare. Lumina mă va ajunge în curând. Însă nu pot rămâne să o văd. Peste câteva clipe, înainte ca în căsuța dintre pomi să înceapă să se arate primele semne de viață, înainte ca fermierul să vină în livada lui și să mă găsească aici, mă voi ridica în picioare și îmi voi scutura nisipul de pe șalvari, mă voi întinde încă o dată ca să-mi alin durerile din mușchi și

încheieturi și îmi voi începe drumul greoi până acasă.

Abbas

Văd că am scris *acasă*, deși casa în care stau nu este a mea. Îi aparține unui om pe nume Abbas. Nu sunt sigur cum să ți-l descriu. Nu îmi e rudă, însă nu-l pot numi proprietar, pentru că nu-i plătesc nicio chirie. Dacă i-aș spune salvatorul meu, nu ar fi o exagerare, dar voi ajunge la această poveste cu timpul, așa că pentru moment voi zice pur și simplu că este gazda mea.

Casa lui e mai mare decât aceea în care am crescut eu. E așezată la marginea unui sătuc, la oarecare distanță spre nord-vest de oraș, la câțiva kilometri de livadă. De pe drum pare mică, peretele simplu, nisipos, nesugerând decât o casă țărănească. Însă această impresie e înșelătoare, clădirea e mai spațioasă decât pare. Înăuntru sunt dormitoare atât pentru Abbas, cât și pentru fiica sa, Alifa. Ea are zece ani, vârsta pe care o avea cea mai mică dintre surorile mele când am văzut-o ultima dată, deși este limpede că mai am până să îmi câștig dreptul de a fi tratat ca un frate. Sunt răbdător în eforturile mele. Există o bucătărie și apoi, lângă aceasta, încă o odăiță, ce pare să fi fost cândva o cămară, dar care mi-a fost cedată mie și în care s-a adus un pat, lipit de peretele rece din chirpici. Și mai e o încăpere pe post de birou, cu pereții acoperiți de cărți și numeroase covoare puse unele peste altele. Abbas își petrece acolo mare parte din zi, atunci când e acasă, citind sau scriind. Casa e plină de plante. Pretutindeni sunt scânțieri de verde. Le simt gustul în aer. Covoarele și mobila din întreaga casă sunt simple, dar de o calitate vizibil mai bună decât cea cu care sunt obișnuit.

În spatele casei e o grădină împrejmuită cu un zid, care are o mică terasă, unde se află o masă și două scaune, iar lângă ele un ventilator electric înalt, cu vopseaua verde pe jumătate mâncată de rugină. Nu l-am văzut niciodată în funcțiune și cred că nu mai merge de multă vreme, dar

pare să se afle în locul potrivit, ca și cum ar fi fost uitat și între timp a dobândit treptat dreptul de a-și avea cumva locul acolo, devenind propriul său ornament. Însă și despre grădină îți voi povesti la vremea ei.

Îmi amintesc când m-am trezit aici în prima zi, întins într-un pat din împletituri, simțind sub spate sforile aspre, netezite de cearceafuri. Lângă patul meu era un doctor. Nu știam unde mă aflu. Pereții ciudatei cămări păreau să se povârnească deasupra mea, deși mi-am dat seama mai târziu că era doar din cauza amețelii. Simțeam o slăbiciune groaznică în trup, un zumzet în brațe și picioare, de parcă ar fi fost pline cu insecte. Eram îmbrăcat cu niște șalvari și o tunică lungă, care îmi erau cu câteva numere mai mari – deși, când povestește Abbas, zice că *eu* eram cu câteva numere mai mic.

Cu siguranță l-a plătit pe doctor să vină, chiar dacă nu vrea să vorbească despre costuri atunci când îl întreb. Medicul a ascultat un pic povestea mea și m-a întrebat despre simptome. Eram atât de deshidratat, că de-abia puteam să vorbesc. Când au încercat să-mi dea apă, corpul meu a refuzat-o. Doctorul mi-a lăsat două sticlute de plastic cu un lichid uleios și sărat, ca să beau când voi putea. Și mi-a dat pastile, antibiotice, niște tablete amare de mărimea și forma migdalelor. Deși știa cât de mult aveam nevoie de ele, corpul meu a încercat să le respingă, căci în acele zile dădea afară aproape tot din el. Mă întreb dacă exista ceva în mine care nu voia să scape de boală. Ceva ce prefera să rămână zăvorât aproape de boală, resemnat să se învâртеască prin întuneric, să fie mistuit.

Înainte de a pleca, doctorul mi-a masat membrele, strângându-le bine de jos în sus.

— O să ajute la circulație, a spus el.

Mâinile lui îmi cuprindeau cu totul brațele subțiri, picioarele descărnate.

După ce a plecat doctorul, în cameră a intrat Abbas și am încercat să mă ridic în picioare, din respect față de bărbatul mai în vârstă decât mine, însă nu am reușit și

m-am prăbușit în întuneric. Asta e tot ce-mi amintesc din prima mea zi aici. M-am mai trezit o dată și mi-am dat seama, după răcoare, că era noapte. Am băut niște apă și în cele din urmă am reușit să nu vomit tabletele de la doctor, iar apoi am dormit. Am dormit zile în șir, pierdut în vise monstruoase, cumplite.

Așa că multă vreme nu am făcut cunoștință cu gazda mea și a trecut o săptămână întreagă înainte ca febra să se domolească și să mi se limpezească mintea îndeajuns ca să pot sta de vorbă cu el ca lumea. A intrat pe ușă când încercam să mă dau jos din pat, deși capul și membrele îmi erau nesigure din cauza amețelii. M-o fi auzit mișcându-mă. S-a prezentat și i-am spus numele meu.

— Ai pomenit multe nume în somn, mi-a spus el, cu un zâmbet. Și niciunul al tău.

M-am întrebat ce spusese, despre cine vorbisem. Ți-am rostit numele? I-am păstrat taina atâta vreme. Am încercat să-mi aduc aminte, dar nu știam nimic despre noaptea care trecuse. Am încercat din nou să mă ridic.

— Nu, a zis el. Trebuie să stai întins. Odihnește-te un pic. Uite, e apă lângă tine.

S-a apropiat, dar m-a văzut tresărind drept răspuns și a făcut un pas înapoi. Instinctul nu se pierde cu ușurință. Abbas trebuie să fi văzut că nu aveam încredere în el și mă întreb ce a înțeles din asta atunci. Poate că doar confuzie.

— Vreau să-ți mulțumesc, i-am spus după ce am băut puțină apă. Pentru ospitalitatea dumitale. Dar trebuie să plec.

— Nu ești deloc întremat, a zis el.

— Nu pot să rămân, i-am spus și am tresărit din nou când s-a apropiat, dar eram prea slăbit ca să protestez și i-am dat voie să îmi apese ușor umerii din nou pe pat. Am învățat în cel mai dur fel cu putință să deslușesc intențiile altora și am priceput, în sfârșit, că el nu voia să-mi facă niciun rău.

— Bineînțeles că trebuie să rămâi, a zis el. Vei rămâne până când vei fi mai în putere. Ți trebuie mult mai multă odihnă decât ai avut parte până acum. Nu te pot lăsa să pleci într-o asemenea stare.

Așa că n-am plecat și, până la urmă, am stat la el mult timp. Cât de norocos sunt că l-am găsit! Sau, ar fi mai adevărat să spun, cât de norocos am fost că m-a găsit el. Nu-mi voi uita norocul și îi voi da înapoi banii cheltuiți pentru asistența medicală, după cum îl voi răsplăti și pentru bunătatea pe care mi-a arătat-o, de îndată ce voi putea.

Reîntoarcerea acasă

Prima oară am venit nu ca să văd livada, ci doar ca să mă întorc la căminul meu, cum îl consideram pe atunci. Am venit într-o după-amiază la începutul anului, poate la trei săptămâni după acea primă zi la Abbas. Nu mă credea destul de întremat ca să călătoresc, dar eram nerăbdător să-mi văd familia și am venit de îndată ce am fost în stare să merg. Nu am parcurs pe jos întreaga distanță. Abbas m-a ajutat până la marginea satului și acolo am așteptat să treacă o mașină. El i-a făcut semn să oprească și a vorbit un pic cu șoferul, pe care părea să-l cunoască, apoi m-a îndemnat să vin la mașină și mi-a deschis portiera. A dorit să se asigure de mai multe ori că știu unde merg, dar bineînțeles că știam drumul. M-a pus să-i promit că mă voi întoarce dacă nu voi găsi ce căutam. Înainte de a pleca, mi-a dat o sticlă cu apă pentru drum.

Mașina m-a dus pe cea mai mare porțiune din urcuș, iar când șoferul mi-a spus că doar până acolo merge, am coborât și am mers pe jos ultima bucată de drum. Am știut de cum am ajuns că familia mea nu mai era acolo. În primul rând, din cauza stării livezii: tata nu ar fi permis să decadă în asemenea hal. Însă nu am observat asta decât mai târziu. Nu, era altceva, o schimbare în aer când m-am apropiat. Cum să explic? Casa avea puține modificări exterioare, și totuși, un iz nefamiliar. Am simțit un fior de panică în stomac. M-am gândit o clipă că poate e doar din cauza anilor în care am fost plecat, dar cu toate astea ceva mă ținea la distanță. Stăteam în drum și nu știam ce să fac. În anii cât fusesem departe, epuizasem toate visele despre reîntoarcerea acasă, fiecare închipuire despre revenire. Era *casa* mea. Până acum, nu-mi trecuse prin minte că ei au plecat. Dar am văzut casa și am știut imediat că era adevărat.

M-am retras un pic mai încolo pe drum. Am găsit un

loc la umbră unde să mă așez. Nu mai pot să stau pe vine, genunchii nu mi se mai îndoaie cum trebuie. Am așteptat, cu capul lăsat în piept, cu atenția concentrată un timp asupra valului de gheață care venea și pleca.

Am așteptat multă vreme, mai răbdător decât îmi imaginasem că voi fi. Am băut încet din sticla cu apă dată de Abbas, până când s-a golit și ultima picătură. La un moment dat, pe ușă a ieșit un tânăr, în spatele lui ivindu-se pentru scurt timp o femeie. Au vorbit un pic. Nu-i cunoșteam. Apoi bărbatul a plecat. Nu s-a dus în livadă, ci a ieșit în drum și a început să meargă cu pași hotărâți. Mergea repede, de parcă era în întârziere. M-a zărit și s-a zgâit la mine o clipă, dar nu a venit să mă salute sau să mă întrebe cine sunt. Am rămas așezat și am așteptat, nici eu nu prea știu ce anume. Să fiu primit cu bucurie acasă, întors din morți. Să fiu recunoscut sau să văd pe cineva cunoscut. Pe surorile mele, pe mama, pe tata. Am așteptat multă vreme.

Nu mi-am văzut familia. Însă am recunoscut pe câte cineva. Vag, peste ani. La un moment dat, m-am ridicat să salut un vecin, un cunoscut de-al tatei. Cândva, cu mulți ani în urmă, așteptasem lângă ei, copil nerăbdător, în timp ce stăteau de vorbă. Însă, când am făcut un pas spre el, a schimbat imediat direcția, întorcându-și capul de la mine și văzându-și de drum. Nu a privit înapoi. Puțin mai târziu, au trecut pe lângă mine două femei, trăgându-și vâlurile în timp ce mergeau, ca să-și acopere chipurile. Și-au coborât privirile în pământ. Oamenii se țineau la distanță și se fereau să mă privească în ochi. Numai câțiva copii au apărut, un pic mai târziu, și s-au uitat la mine, dar nu au manifestat curiozitatea pe care am fi arătat-o noi pe vremuri și nici nu s-au apropiat. M-am simțit groaznic de întristat după această întâlnire neprevăzută. E cumplit să te întorci acasă după atâta amar de vreme și să nu fi întâmpinat cu bucurie. M-am retras de acolo, înfrânt. Credeam că lumea nu voia să mă vadă. M-am gândit că nimeni nu-mi uitase nelegiuirile, că

faptele de demult își păstrau încă puterea de a face din mine un paria.

Abbas nu crede. Neavând unde să merg, m-am refugiat la el acasă. Patul era încă făcut pentru mine și era de mâncare în bucătărie. A stat cu mine cât am mâncat. Eram epuizat după ziua aceea, mă suprasolicitasem. Nu era decât orez cu *dal₂*, dar abia dacă puteam înghiți. Mâncarea părea să mi se lipească de gât și stomacul mi se întorcea îngrețoșat.

Eram foarte supărat în timp ce-i povesteam ce se întâmplase.

— Ești sigur că te-au recunoscut? m-a întrebat el. Poate că nu s-au uitat la tine destul ca să-și dea seama cine ești. Ai fost plecat prea mulți ani și sigur te-ai schimbat mult. Uite cât ești de costeliv – ca un refugiat de război. Barba asta! Și paloarea: ai putea fi tadjic sau uzbek, vreun tânăr cu privirea rătăcită care a venit împleticindu-se peste graniță. Lucrurile nu mai sunt ca pe vremuri. Uneori, vin asemenea bărbați și mai bine nu-i întrebi cine sunt sau de unde au venit.

Cu cât trece mai mult timp, cu atât sunt mai sigur că Abbas are dreptate. Am început să văd dovezi. Războiul a schimbat totul. Pe vremea părinților mei, ei n-ar fi tratat străinii în felul ăsta. I-ar fi invitat în casă să se odihnească, le-ar fi oferit *chai* și mâncare, dacă ar fi părut flămânzi. Aceasta e *melmastia*, ospitalitatea pentru care e vestit poporul nostru, tradiția care dăinuiește în oameni precum Abbas. În trecătorile din munți, granița e fluidă și nemarcată, traversată după plac de negustori și contrabandiști, cu mărfurile stivuite în grămezi înalte pe măgarii înșiruiți unul după altul, în caravane. Mai erau soldați, care cutreierau pe aici veniți din Afganistan ca să scape o vreme de război, luptători mujahedini îmbătrâniți care veneau și stăteau laolaltă în piață, sprijinindu-se în puști. Uneori, aduceau bucăți de lapislazuli ca să le vândă și negustorii veneau din Peshawar sau chiar din Rawalpindi ca să se târguiască pentru pietrele

semiprețioase. Țin minte că unii dintre acei soldați păreau foarte bătrâni, la fel de bătrâni ca bunicii mei, prea bătrâni ca să mai meargă prin munți și să lupte.

— Oamenii se tem de străini acum, a spus Abbas.

— Când m-ai găsit, eram un străin, dar dumitale nu ți-a fost teamă.

— Nu vreau să te jignesc, dar trebuie să-ți zic că nu erai prea fioros. Nu am mai discutat între noi decât care aveam casa mai aproape, ca să nu mori în timp ce te căram acolo.

Pe când stăteam de vorbă, Alifa bântuise pe la ușă, un pic enervată, fără îndoială, că venisem înapoi. E o copilă drăguță, dar nu se ferește să arate ce gândește și e plină de toane. Până și eu îmi dădeam seama că o irita să vadă că nu mai era în centrul atenției. Mai ales că a fost nevoită să piardă în fața unui ins atât de dărmător. E obișnuită să-l aibă pe tatăl ei numai pentru ea. S-a apropiat și a început să-l tragă de cot până când, în cele din urmă, plictisit de atențiile ei, acesta i-a făcut semn, cu blândețe, să plece.

— Unde e mama ei? l-am întrebat.

— A murit. Acum doi ani.

— Îmi pare rău, i-am zis.

A oftat.

— Am avut-o pe Alifa foarte târziu. Ne doream mai mulți copii, dar soția mea a fost bolnavă foarte mult timp. Nu s-a putut.

A ieșit din cameră pentru scurt timp și s-a întors din biroul lui cu o mică fotografie înrămată a soției sale. Am ținut un pic fotografia, apoi i-am dat-o înapoi cu respect.

— Și-a găsit liniștea, a spus el.

Am rămas tăcuți un răstimp, până când am simțit că pot să vorbesc iar.

— Iartă-mă, Abbas. Nici măcar nu știu cu ce te ocupi.

— Îmi țin casa, a spus el. Îmi cresc fiica. Uneori, merg la cafenea să joc table cu prietenii.

Am început să-i explic că mă referisem la profesia lui,

dar m-a întrerupt cu un zâmbet.

— Am fost poet, a zis el. Poet de curte.

— Și acum ești la pensie?

— Acum nu mai am poezii de scris.

Livada

Încă mă simt stingherit când mă apropii de fostul meu cămin și, deși am revenit aici în fiecare zi, am stat cât mai departe de casă. Nu mă relaxez până când, după ce trec de ea, nu se mai vede, când intru în intimitatea livezii, apărât de rândurile de pomi. Nu vreau să știu cine sunt oamenii ăștia care locuiesc în casa mea și nu vreau să mă cunoască. Și, apoi, am tot venit mai devreme, desigur, deoarece zorii au fost întotdeauna cel mai potrivit moment pentru a veni în livadă.

În dimineața asta nu am stat mult. Am ajuns prea târziu, zorii deja se revărsau în jurul meu. În valea de jos, muezinul își începuse chemarea la rugăciune și sunetul acesteia ajungea la mine estompat, de parcă venea dintr-un trecut de mult apus.

Mă dădusem jos din pat prea târziu. Părea să mă doară fiecare părticică din trup, iar când m-am întors pe-o parte m-am simțit amețit și mi s-a făcut rău. M-am făcut ghem de greață. Însă, cu toate acestea, nu voiam să ratez ziua, așa că mi-am făcut plimbarea, cu toate crampele la stomac. A trebuit să mă opresc de mai multe ori ca să mi se mai potolească greața. Îmi simțeam picioarele slăbite și mi-era greu să-mi trag răsuflarea.

Cred că îmi va fi la fel încă o bună bucată de vreme. Sunt mai bine decât eram, dar astăzi până și oasele mi le simt bolnave, ca și cum ar fi devenit moi și năpădite de lepră. Încerc să nu mă las descurajat de astfel de zile, dar e greu când apare greața. Îmi spun că măcar nu mă mai apucă la fel de rău în fiecare dimineață și, cel puțin, când apare, sunt totuși în stare să merg. Am trecut eu prin lucruri mai grele.

În livadă, canalul de irigație aproape că a secat. Canalul coboară ușor dinspre lac, aflat mai sus, pe munte, și fie nivelul lacului e mai scăzut decât oricând, fie, mai probabil, canalul îngust e blocat de resturile

acumulate în timpul iernii. M-a necăjit să văd firicelul sărac de apă. Canalul ar fi trebuit curățat de cum a venit primăvara. Aceasta a fost una dintre primele mele sarcini aici, eram trimis să curăț canalul, și numai dacă exista o alunecare mare de teren, dacă noroiul era prea gros sau dacă stâncile erau prea grele ca să le pot muta singur, trebuia să mă întorc și să-l chem pe tata.

Dacă voi ajunge mai devreme mâine și dacă nu-mi va fi atât de rău, poate mă voi duce la canal, să văd dacă pot să-l curăț, doar ca să văd apa curgând.

Sub flori, se formează coroanele fructelor. Văd cum li se încheagă pulpa, delicată și verde. În timpul verii, se vor umfla și se vor coace în interior.

Mai toată copilăria, când îmi dădea voie mama, mi-am petrecut-o printre pomii ăștia. Tata muncea de la rugăciune până la prânz, când arșița era prea greu de îndurat. Se muta de la un pom la altul ținându-și cuțitul cu lama curbată ca o pleopă, curățând un lăstar sau o creangă cu ușurință de expert. Vedea în copaci forme pe care eu nu eram în stare să le văd și le transpunea în realitate, făcând corecții acolo unde eu nici nu gândeam.

Avea un aparat de radio, de care era mândru – i-l cumpărase unchiul de la piață. Uneori, se oprea din lucru ca să-l curețe de praf, ținându-l într-o mână în timp ce îl ștergea cu mâneca de la cămașă. În general, asculta posturi unde se vorbea. Erau voci în livadă când munceam acolo. Deși nu prea pricepeam despre ce vorbeau, glasurile mă alinau. Însă îmi plăceau la nebunie acele zile, rare, când se sătura de discuții și îmi striga să schimb postul, să caut niște muzică în spațiul întins, plin cu paraziți. Țin minte cum am dansat într-o zi printre pomi, învârtindu-mă la nesfârșit, crezându-mă singur, până când am văzut că tata se uita la mine. M-am gândit c-am dat de necaz că nu lucram, dar, fără să-și schimbe expresia serioasă de pe chip, a început și el să danseze și, fără un cuvânt, ne-am rotit amândoi. Tata arăta atât de caraghios, că m-au apucat râsul și amețeala și am căzut

pe jos. El mi-a imitat căderea, ridicându-și picioarele, și apoi a făcut pe mortul lângă mine, cu picioarele țepene în aer. Totuși, de obicei era foarte liniștit, foarte grijuliu. Când oprea radioul, îl ducea la ureche, verificând dacă s-a stins slabul zumzet electronic, dornic să economisească bateriile.

Încă dinainte să mă fac destul de mare ca să-l ajut la munca în livadă, tata mă aducea aici. Îmi amintesc cum mă așeza pe umerii lui ca să mă poarte cu mândrie în lung și-n lat. Împreună, mai că ne înălțam cât pomii. Adesea, se apleca pe sub ei și apoi se ridica pe vârfuri, încurcându-mă printre crengi și făcându-mă să țin din cauza neîndemânării lui. Îmi juca acest renghi la nesfârșit, iar eu, cocoșat pe umerii lui, ținut bine de glezne, nu puteam să fac nimic pentru a evita să fiu prins între ramurile copacilor. Țipam cu o supărare neputincioasă, dar îmi făcea figura de atâtea ori, că în cele din urmă protestele mi se potoleau și amândoi izbucneam în hohote de râs. Tata râdea aproape neauzit; i se încrețea fața și i se scuturau umerii. Se auzea doar un șuierat slab, încântător, când îi ieșea aerul din gură.

Ce dor îmi e de el! În dimineața aceasta, m-am întins din nou către frunze, trăgându-le în jos ca să-mi atingă fața. Sub stratul de praf, sunt lucioase, le simt pe obraz netede ca o piele bine tăbăcită.

Piața

Aștepti să-ți spun că mi-a fost dor și de tine? Ei bine, voi păstra gândul tainic o vreme, până când voi găsi cuvinte îndestulătoare. Lăsă-mă să-ți spun, în schimb, o altă poveste; una pe care deja o știi.

Îți amintești cum m-am prezentat ție? Aveam să descopăr, mai târziu, că îți știam familia – tatăl tău era activistul politic adjunct din regiune, cunoscut mult peste hotarele orașului. Îi văzusem pe el și pe frații tăi la rugăciunile de vinerea. Poate că știam chiar și că exista o soră, deși nu știam că erai tu. Sigur te-am zărit de multe ori, când eram copii, dar nu-mi amintesc decât acea primă zi de la piață.

Mersesem cu camioneta unui vecin în jos pe deal, până în oraș, și îmi croiam drum pe la marginea pieței. Căram două pungi grele cu fructe, destinate deținătorului unei tarabe, iar pungile de plastic se întindeau din cauza greutateii, intrându-mi adânc în palme. Știam că trebuia să le țin fără să le zdruncin, căci dacă se rupeau mânerurile, ar fi devenit imposibil de ținut, ar fi trebuit să le car în brațe fără ca fructele să cadă din ele. M-am oprit o clipă din drum, așezându-mi plasele la picioare ca să-mi odihnesc brațele. În jurul meu, tarabele dădeau pe dinafară de nuci și mere, struguri și duche.

De cealaltă parte a pieței, te-am zărit stând lângă un zid cu prietenele tale. Îl țineai de mână pe cel mai mic dintre frații tăi, care stătea lângă tine, ajungându-ți doar cu puțin mai sus de mijloc. Erai la o tarabă cu fructe, lângă o tipsie cu caise – îmi amintesc asta deoarece culoarea lor se reflecta pe mătasea albă a *dupattei*, o stranie iluzie optică provocată de lumina din piață. *Kurta* roșie ca fructele pe care le căram era brodată cu flori în jurul gâtului.

N-am avut curajul să-ți spun atunci. Te-ai fi rușinat oricum și ai fi râs de mine. Însă nu mai am astfel de

temeri acum, așa că dă-mi voie să spun: erai atât de frumoasă, că m-am oprit, complet năucit, în mijlocul străzii. Ochii tăi erau însuflețiți de o lumină lăuntrică, pe care nu o mai văzusem niciodată. Nu știam ce era, dar mi se părea atât de plăcută, de incitantă. O femeie care încerca să treacă prin piață s-a plâns că blocam drumul și, cum n-am fost în stare să răspund, m-a luat drept idiot. A clătinat din cap și m-a muștrățat aspru din mers.

Știam că nu puteam să-ți spun nimic.

M-am aplecat spre pungi și am luat cea mai bună rodie pe care am găsit-o. Apoi m-am dus la tine și am așteptat să te uiți la mine. Prietenele tale s-au oprit din pălăvrăgeală și s-au zgâit la mine curioase. Apoi am ținut fructul în mână întinsă. I-am depus greutatea în palma ta – pe care o întinseseși aproape mirată – și apoi am plecat. Ți-am dăruit o rodie, apoi am plecat. După ce și-au revenit din uimire, prietenele tale au râs și mi-au strigat glume răutăcioase, dar n-am întors capul. Sunt sigur, sunt sigur că tu nu ai râs cu ele. Poate doar un râset slab, pentru a-ți masca stânjeneala. Mi-am ridicat plasele de jos și mi-am văzut de drum. Aceasta a fost prima noastră întâlnire.

*

Peste două săptămâni, m-ai găsit printre tarabele cu fructe. Îl purtai pe frățiorul tău. Părea imens în brațele tale, aproape prea mare ca să-l poți ridica.

— Cum te cheamă? m-ai întrebat și ți-am spus. Ai livada de pe deal, ai zis.

— E a tatălui meu, ți-am răspuns eu și ai râs, fie de pedanteria, fie de mândria mea.

Apoi ți-ai lăsat capul într-o parte, ca și cum ai fi cumpănit cu grijă ceva în minte.

— Eu sunt Saba, ai spus, iar numele mi s-a părut un dar minunat.

Încă mi se mai pare. L-am purtat cu mine multă vreme,

cel mai prețios lucru pe care-l aveam. L-am rostit rareori, ca să nu-l pângărească locurile în care am fost. L-am păstrat îngropat adânc în mine și, când nu aveam nimic altceva de care să mă agăț, îți șopteam numele o singură dată în întuneric, atent să nu fiu auzit, iar când făceam asta, ceva din tine îmi era dat și ceva din mine era salvat.

Satul

De multă vreme n-am mai avut vești despre familia mea. Vei înțelege dacă voi spune că a fost mai ușor să aflu știri despre tatăl tău decât despre al meu. Viața lui a fost binecuvântată. Acum e membru al Adunării Naționale, un om puternic, chiar mai puternic decât odinioară. Mă întreb: îți închipui că mă tulbură această veste? E adevărat, credeam că mă va tulbura mai mult. În câteva rânduri, mi-am dorit să sufere foarte mult. Însă vremurile acelea s-au dus de mult, iar soarta lui nu mi se mai pare importantă, în definitiv. Nu mă întreb decât cum te-a afectat asta pe tine, încotro te-a dus.

Totuși, poate că m-am arătat prea curios să aflu cum o duce față de Abbas, care m-a prevenit că ar trebui să fiu precaut cu întrebările. L-am văzut mirat de interesul meu, dar s-a abținut să mă descoase. M-am întrebat multă vreme ce să-i spun despre trecutul meu. La început, mi-a fost teamă că îmi va cere să plec dacă îi povestesc despre anii petrecuți la închisoare, dar acum sunt sigur că nu va face asta și am descoperit că nădejdea mi-a fost răsplătită. Se poartă atât de frumos cu mine. Nu sunt deloc obișnuit cu așa ceva și adesea nu știu cum să răspund.

Abbas mă avertizează și cu privire la plimbările mele zilnice la fosta mea casă. Știe că au existat necazuri pe vremuri și crede că ar trebui să stau cât mai departe de locul acela, deși bineînțeles că mă vede plecând în fiecare dimineață și știe că nu-i urmez sfatul. Nu cred că știe de ce mă mai duc acolo. E secretul meu, deși sunt sigur că va ghici, cu timpul. E mult mai inteligent decât orice om pe care l-am cunoscut vreodată. Și, cu toate că este un om bun, mă tem că va vedea doar nebunia, vanitatea isprăvii, și nu necesitatea sa.

S-a oferit să mă ajute să-mi găsesc familia, dacă voi avea răbdare să aștept. Nu crede că va fi dificil. Există

puține secrete, puține lucruri care rămân neștiute. Însă mă previne că s-ar putea să dureze ceva timp, că va trebui să pună întrebările fără zarvă și când consideră el potrivit.

— Dar avem timp, zice el. Familia ta va aștepta până te vei face bine.

Apare și refacerea, deși timid. E greu de schițat un grafic. Nu întotdeauna mă simt mult mai bine, dar îmi dau seama că sunt în stare să fac mai multe decât chiar și cu o lună în urmă. De o săptămână, am început să ajut prin gospodărie. Sunt încântat că sunt bine, deși mi-e jenă să spun că am început s-o fac mai mult de rușine. Am fost egoist, strângându-mi energia și păstrând-o cu grijă, doar pentru plimbările mele matinale. Însă acum, printre alte sarcini, merg în fiecare seară la fântâna satului, să aduc apă pentru casă. Înainte, era treaba Alifei, așa cum fusese și a surorilor mele, când eram mic. Și-a îndeplinit această îndatorire fără să se plângă până când și-a dat seama că nu mai sunt chiar așa de bolnav. Cred că s-a mirat – așa cum m-am mirat și eu, cumva. Își închipuia, desigur, că eram pur și simplu bolnav și nu aveam să mă fac neapărat bine vreodată. Însă după ce Abbas i-a atras atenția asupra întremării mele, ea a priceput repede cum stau lucrurile.

— Alifa, a strigat-o el într-o zi, nu-i așa că oaspetele nostru arată mult mai bine?

Și atunci pe fața ei s-a citit mirarea, iar în minte a răsucit pe toate părțile această informație. Nu a fost nevoie să se gândească prea mult.

— Dacă se simte atât de bine, atunci ce-o să facă? Știe să gătească? Eu deja gătesc aproape toată mâncarea.

Nu era întocmai adevărat, deși își ajuta tatăl foarte mult.

Am clătinat din cap drept răspuns.

— Pot să învăț... am început, dar am realizat că niciunul dintre ei nu mă considera parte din conversație.

— Alifa, inima mea, nu așa te porți cu oaspeții.

— Atunci apa! a zis ea. Nu-i o idee bună? a adăugat, mulțumită de sine.

— Alifa!

— Ce? E mai mare ca mine, poate să care mai multă.

A fost argumentul decisiv. În acest punct, am intervenit ca să-mi ofer serviciile – e jenant să fi dojenit pentru lene de un copil – și ea și-a încrucișat triumfătoare brațele, iar tatăl ei, supărat, s-a înduplecat.

Am noroc că fântâna nu e departe. Două drumuri lungi în fiecare zi ar fi peste puterile mele. Trec prin sătuc, apoi merg de-a lungul drumului, pe lângă câmpurile terasate. Trec pe lângă capre și vaci, uneori câte una, alteori în turme. Cei mai mulți oameni din părțile locului sunt agricultori. Există, însă, un olar pe stradă. Atelierul lui e o mică încăpere deschisă din clădire, cu o prelată trasă peste partea din față. Când mă întorc din plimbarea de dimineață, prelata e dată la o parte și pot să-l văd la lucru în lumina slabă, bătând ritmic cu piciorul pe pedala care învâрте roata. În fața ușii sunt înșirate castroane și olane, care se usucă la soare, din argilă portocalie și roz, cu scobiturile perfecte, de parcă suprafața le-ar fi fost pieptănată.

Doar femeile satului vin să ia apă și, dacă e vreuna acolo înaintea mea, rămân la oarecare depărtare până când termină. Uneori, mi se pare că le văd râzând de mine, poate făcând glume despre prezența mea acolo. Odată, am fost salutat cu numele gazdei mele și asta m-a nedumerit, până când Abbas a recunoscut că le-a spus oamenilor că sunt o rudă îndepărtată, venită la munte ca să se refacă după o boală îndelungată. Așadar, cel puțin aici, datorită minciunii lui, nu mă simt nepoftit. Satul îmi e tot mai familiar, parcă ar fi un soi de cămin.

Cât de mult mi-a lipsit viața de la sat. Mi-a fost dor de țară, de libertatea din aceste ținuturi. Mi-a fost dor de oameni și mi-a fost dor de bunătatea lor; într-adevăr, aproape că încetasem să mai cred în ea. Și deși nu am avut niciun fel de intimitate în anii cât am fost plecat,

niciun moment de solitudine, abia de curând mi-a trecut prin minte cât de singur am fost.

Piața

De câte ori am venit la piață să te caut? Profitam de orice ocazie să merg în oraș. După ce livram fructele, zăboveam în locurile unde te văzusem cu prietenele tale și mă învârteam pe aleile dintre cartierul tău și piață, sperând să nimeresc în drumul tău. Odată, când am putut să merg în camionul unui vecin, în remorcă, am plecat din livadă fără permisiunea tatei. A fost o călătorie în van – nu am dat de tine în ziua aceea – și am luat bătaie când am ajuns înapoi acasă, dar nimic nu m-a împiedicat să fac această călătorie.

Și, cu toate acestea, de câte ori ne-am întâlnit? Iubita mea – n-are cum să fi fost de multe ori. Erau zile când te găseam și bucuria îmi creștea, dar expresia îngrijorată de pe chipul tău îmi spunea că în apropiere se afla un frate mai mare de-al tău și că nu ar trebui să-ți vorbesc.

Poate că timpul petrecut împreună a însumat doar câteva minute din viața mea. Însă au fost cele mai importante evenimente pe care le-am cunoscut și se dilată în memoria mea pentru a umple zilele. Totul era mai viu din pricina ta; aerul din jurul nostru părea să aibă un plus de culoare sau intensitate.

Mă chinuia că nu puteam fi singuri. Întotdeauna existau frățiorul tău și prietenele tale. Ele făceau glume pe seama noului tău prieten țăran, ziceau că veneam la piață și îi dăruiam o rodie fiecărei fete de care-mi plăcea. Era limpede că îți urmau exemplul, că mă acceptau doar pentru că tu o făceai. Însă nu erau rele.

Mă simțeam amețit în compania ta. Din mine ieșea la iveală un caracter pe care nu mi-l cunoșteam. Mă străduiam din răspuțeri să te distrez, să te fac să râzi. Orice te-ar fi făcut să-ți dorești prezența mea chiar și doar cu o clipă mai mult.

Ți-am povestit despre livadă. M-am lăudat cu ea, dacă e să fiu sincer. Ți-am spus că e cel mai frumos loc de pe

pământ.

— Așadar, ai fost peste tot? m-ai întrebat.

Bineînțeles că nu fusesem nicăieri.

— Nu, nu peste tot, ți-am zis, încercând să insinuez că văzusem o bună parte din lume.

— Atunci unde ai fost?

Cu câtă ușurință mă tachinai! S-a stabilit foarte devreme care dintre noi era mai deștept. Însă începeam să învăț și nu voiam să mă dau bătut.

— Până când n-o vezi cu ochii tăi, nu poți să spui că greșesc, ți-am răspuns.

Ai tăcut la aceste vorbe. Am crezut că erai nițel impresionată de insistența mea, deși poate că erai doar amuzată.

— Atunci presupun că va trebui s-o văd, ai spus.

Ideea aceasta a pus stăpânire pe mine.

— De ce nu vii acum? te-am întrebat.

Una dintre prietenele tale, care trăgea cu urechea, a început brusc să râdă batjocoritor. M-ai privit cu milă. Trebuie să-ți spun: până să te cunosc pe tine, nu-mi făcusem niciodată griji că n-aș fi fost inteligent. Totuși, în prezența ta, atunci când aveam mai mare nevoie de ea, mintea mea nu voia să funcționeze și mă prosteam.

— Îmi pare rău, am zis. Iartă-mă. Nu am vrut să spun...

Însă tu, cu bunăvoință, deja schimbaseși subiectul.

Oare așa am ajuns să vorbim despre nuntă? Poate că-mi recăpătasem încrederea și mă făleam, din nou, cu bogăția vieții din micul nostru cătun. Fiul cel mare al vecinului nostru urma să se însoare și dădeau o petrecere mare acasă. Erau cei mai bogați dintre vecinii noștri, deținând cel mai bun teren agricol.

— Mare păcat că nu vei fi acolo. Toată lumea din sat e invitată. Vor fi și muzicanți.

— Cine zice că n-o să fiu acolo?

— Nici măcar nu-i cunoști! Cum ai putea să fii invitată?

— O să vin, cu mama, ai spus tu.

Te-am luat în râs, convins că mă tachinai.

— Tata e invitatul de onoare.

— Tatăl tău? Cine e tatăl tău?

M-ai privit cu atenție în timp ce mi-ai vorbit, ca și cum m-ai fi pus la încercare. Însă mirarea nu-mi era prefăcută și ai clătinat din cap, uluită de ignoranța mea, și poate că, de asemenea, doar o clipă, un pic încântată de ea. Și așa am aflat cine ești.

Nunta

Am mers la petrecerea de nuntă cu tata. Din oraș, oaspeții au venit pe râuleț, care seca vara, lăsând vederii fundul pietros, făcând astfel un drum mai scurt decât pe șosea. Noi trebuia doar să mergem printre pomi și apoi să o tăiem pe câmp. Porumbul era înalt cât un stat de om. Mi-am ridicat brațele și mi-am trecut palmele printre știuleți. La căderea nopții, ne-am dus către zidul înalt de pământ care înconjura casa. Poarta era deschisă. Cerul se întuneca dincolo de zid, strălucirea de un albastru intens din centru devenind neagră. Am intrat în curtea împrejmuată de zid și l-am salutat pe stăpânul casei. Tata era serios în purtări, sincer și cordial în urări.

Erau foarte mulți oameni înăuntru. Luminată de flăcărui, curtea avea unghere de întuneric și petice de lumină. În față, cânta un grup de muzicanți; tobele lor răpăiau precum ploaia, strunele și fluierile se întrețeseau printre bătăi ca păsările.

M-am așezat pe jos cu tata. Nu cred că îi plăceau astfel de ocazii. Le zâmbea călduros tuturor, dar mi-am dat seama cât de stingher era sub masca acestor zâmbete, ca și cum nu s-ar fi simțit îndreptățit să se afle acolo. Părea să simtă povara unei obligații față de gazdele sale. Eu nu aveam asemenea rețineri. Eram emoționat, îmbătat de atmosferă. Am văzut un grup de prieteni de la moschee și m-am dus să stau cu ei ca să privim serbarea. După ce ochii mi s-au obișnuit cu întunericul luminat din loc în loc, m-am uitat după tine pe acoperișul care se întindea până la marginea curții, acolo unde stăteau femeile, strânse în preajma miresei. După un răstimp te-am zărit, înveșmântată în verde și auriu.

Mă uitam deseori în sus la tine, dar tu aveai grijă să nu te uiți la mine. Cu toate acestea, aveam senzația că de fiecare dată când mă întorceam spre tine, tu abia ce-ți mutaseși privirea de la mine. În ciuda mulțimii de

invitați, nu te vedeam decât pe tine. Mi se părea că noi doi eram singurii oameni la acea reuniune și petrecerea – larma râsetelor și conversațiilor, chiar și muzica – s-a estompat. Întregul trup îmi era apăsător de emoție. Abia puteam să respir.

În curte, bărbații dansau pe rând într-un spațiu din față, învărtindu-se și țopăind în timp ce muzicanții cântau, rotindu-se și bătând ritmul. Mulțimea dăruia bani celor mai buni dansatori – o expresie atât a bogăției, cât și a generozității –, iar la rândul lor, după ce terminau, dansatorii le ofereau banii muzicanților.

Pe când stăteam cu prietenii mei și priveam, tata s-a aplecat și m-a bătut ușor pe umăr.

— E timpul să mergi la culcare, mi-a zis.

Parcă de-abia ajunseseam acolo. M-am uitat în jur și am văzut că nu pleca nimeni.

— Încă un pic, te rog, i-am spus. E prea devreme. Prietenii mei sunt încă aici, or ei au mult mai mult de mers decât noi.

— Încă un pic, s-a înduplecat el. Dar să fii gata de plecare când îți voi spune.

Dezamăgit, m-am uitat după tine, dar nu te-am zărit. În locul în care stătuseși tu era altă femeie. M-am ridicat să te caut, m-am uitat după mama sau tatăl tău, dar începusem să simt în piept o senzație de panică și vedeam doar o învălmășeală de oameni prin întuneric.

Am plecat de lângă prietenii mei și m-am dus să-l caut pe tata.

— Mă duc acasă, i-am spus, iar el a încuviințat din cap.

Cât de dureros e să-mi amintesc. A fost prima minciună pe care i-am spus-o vreodată și au fost ultimele cuvinte pe care i le-am adresat.

M-am strecurat cu ușurință prin mulțime până la marginea curții. Departe de focuri și de mulțime, noaptea era rece.

Am mers cât mai încet, pentru a-mi spori șansele de a

te găsi. Am ținut-o pe lângă zid până am ajuns la baza unei scări spre terasa acoperișului. Știam că nu puteam să urc și că nu ar trebui să fiu văzut hoinărind pe acolo, așa că atunci când am auzit pași pe trepte, am dat să mă întorc cu spatele. Însă tocmai atunci m-am uitat pe furis și am văzut – părea un miracol – că erai tu, coborând liniștită scara, cu baticul peste față, dar lăsat în jos, ca să-ți pot vedea conturul nasului și obrazilor. M-am tot întrebat – soarta a făcut să fii acolo? Sau mă văzuseși plecând și veniseși să mă cauți? Nu cred că m-ar dezamăgi niciunul din răspunsuri. Era atât de minunat să te văd. Tot ce sperasem de la seara aceea.

Trebuie să fi zâmbit larg, ca un prost, dar nu-mi era rușine. Știam deja că dragostea ne preschimbă pe toți în proști și eram mulțumit să fiu cât de prost era nevoie.

— *As-salaam alaykum*.^{3}

— *Wa-alaykum asalaam*.^{4}

Știam că nu ar trebui să fim văzuți împreună, însă nu aveam mult timp.

— Vrei să vii cu mine? te-am întrebat.

— De ce? ai replicat tu.

Am crezut c-o să mi se frângă inima. Dacă mai trebuia să mă întreb de ce voiam să vii cu mine, atunci nu aveai cum să simți ce simțeam eu. Nu existau alte motive, doar o emoție ca o poruncă în pieptul meu. Nu o simțeai și tu?

— Trebuie să vorbesc urgent cu tine, ți-am spus.

— Ah, e urgent? ai zis.

De-acum eram foarte agitat și nu știam ce să spun, însă n-ai reușit să-ți păstrezi pe chip expresia serioasă și pe buze ți-a apărut un zâmbet, ochii ți-au strălucit, iar eu am simțit o explozie de bucurie și triumf. Credeam, chiar și atunci, că va trebui să mă străduiesc din greu să fiu demn de tine.

Însă tu ai privit peste umăr în întuneric, cu o mină brusc îngrijorată, și atunci am auzit și eu pe cineva venind spre noi prin beznă și te-am văzut că te îndepărtezi.

— Vino la mine, ți-am spus, arătând cărarea peste câmp. Vino la mine în livadă.

Livada

Eram sigur că vei veni, și totuși mă temeam că n-o să vii. Îmi aduc aminte cum mi se zbuciuma inima. Nu puteam să stau locului. M-am sprijinit câteva clipe de un pom, doar ca să tresar de parcă ar fi fost prea fierbinte ca să mă reazem de el și m-ar fi ars. M-am plimbat înapoi și încolo de-a lungul zidului scund, ținându-mi echilibrul pe pietre, dar apoi mi-am zis că n-ar fi bine să mă prinzi jucându-mă un joc copilăresc, așa că am sărit jos, uitându-mă cu atenție într-o parte și alta în beznă dinaintea zorilor, cu urechile ciulite la cel mai slab zgomot.

Era o înfrigurare de copil. Inima îmi e mai înceată acum și așteaptă cu mai multă răbdare.

Și atunci te-am zărit, apropiindu-te șovăitor. Noaptea trecuse de momentul ei cel mai întunecat, dar tu nu cunoșteai cărarea la fel de bine ca mine.

— Saba, te-am strigat eu încet. Te-ai oprit o clipă. Te-am văzut cum îți înclini capul într-o parte. Pe aici, ți-am spus, iar tu ai pășit înainte cu siguranță înnoită.

O clipă mi-ai părut nesigură, chiar jenată că te aflai acolo, dar gândul acesta a dispărut repede.

— Deci asta e faimoasa ta livadă, mi-ai zis. Ai făcut un gest prin întuneric: Este exact așa cum ai promis.

— N-o poți vedea acum, dar e frumoasă în timpul zilei.

— Și ai vrea să aștept?

— Nu mai durează mult. Poftim, am adus ceva pe care să stăm.

Ne-am așezat împreună și am stat de vorbă, mai timizi decât până atunci. Am vorbit despre lucruri pe care nu putuserăm să le discutăm în clipele petrecute pe furiș în piață. Mi-ai vorbit despre familia și prietenele tale. Mi-ai spus culorile tale preferate, mirosurile tale favorite.

Mă simțeam obosit, după o noapte lungă, și am început să mă gândesc că, până la urmă, nu puteam să așteptăm

până în zori. Nu ar fi trebuit să te rețin acolo. Urma să avem amândoi necazuri din cauza asta. Însă nu-mi venea să plec și nici tu nu ai zis că vrei să pleci.

În răcoarea nopții și somnoroși cum eram, ne-am apropiat unul de altul. Și un moment, care a durat doar o secundă sau două, dar va ține o viață în memoria mea, te-ai aplecat spre mine. Ți-ai lipit fruntea de fruntea mea. Ți-ai sprijinit obrazul de al meu. Și chiar în timp ce ți-l retrăgeai, te-ai întors spre mine și m-ai sărutat acolo, buzele tale șovăind o clipă, apoi sărutându-mă din nou pe falcă. Sincer, nu-mi puteam închipui că exista o senzație mai minunată pe lumea asta.

Ți-am sărutat mâna și obrazul și ți-am spus cât de frumoasă ești. A durat doar o clipă, după care ți-ai întors capul într-o parte. Mâna ta era încă strânsă în mâna mea. Credeam că mi s-a dus oboseala. Dar când ți-ai sprijinit capul de umărul meu, am închis ochii o clipă și cumva am adormit.

Ne-am trezit, mai târziu, și am privit ivirea zorilor. Petele cenușii s-au cizelat, prinzând culoare. Cărarea nisipoasă către sat a devenit galbenă, iar casele au ieșit din beznă, cărămizile lor de lut întunecat începând să se încălzească. Munții s-au materializat, profilându-se imenși la orizont, cu vârfurile acoperite de ghețuri, apoi brăzdați și cafenii mai jos de piscurile înzăpezite. Aerul rece s-a ridicat oarecum, de parcă întreaga vale ar fi inspirat și și-ar fi ținut respirația, tăcută preț de o clipă. Parcă era toată doar a noastră.

Pe urmă s-au trezit rândunicile, să vâneze insecte printre pomi. Treceau ca niște săgeți, planând pe lângă noi, și apoi se întorceau cu un fâlfâit de aripi grațios. Se lăsau până deasupra capetelor noastre, binecuvântându-ne cu aripile lor.

Lângă mine, tu erai căldură perfectă, potrivire perfectă.

— Iată, ți-am zis. Nu-i frumos cum ți-am făgăduit?

Și, pentru prima oară, nu m-ai tachinat, nu ai protestat și o vreme am privit zorii împreună.

Tatăl tău

Saba – eram doar niște copii pe atunci și nu știam nimic despre granițele care despart lumea adulților. Nu știam că lumea e formată din ziduri și gratii, că popoarele sunt separate unele de altele. Munții erau străbătuți de văgăuni. Cum putea cineva să traseze vreo graniță acolo? Și dacă nici măcar popoarele nu puteau fi delimitate, de ce ar trebui să fie despărțiți doi oameni? Nu, noi eram copii și nu știam nimic despre toate astea; poate că nicicând nu vom mai fi la fel de înțelepți.

Tatăl tău cunoștea aceste granițe. Era politician, le înțelegea puterea. Știa că nu puteau fi trecute fără a pune în pericol ordinea lumii.

Nu știa nimic despre iubire, care nu se sinchisește deloc de această ordine.

Când mama ta, pregătită de plecare, nu a reușit să te găsească la nuntă, el și-a trimis unul dintre servitori să te aducă. Omul te-a căutat la petrecere, dar i s-a spus că plecaseși. Cineva văzuse, pesemne, încotro plecaseși, iar servitorul a luat-o peste câmp și a venit în livadă să te caute.

Fără să știm nimic despre asta, noi dormeam. Mi-am venit în fire când ți-am auzit țipătul, săltată în sus de un braț. Căldura ta a dispărut de lângă mine într-o clipă. M-am ridicat să protestez, dar omul m-a împins înapoi și m-a înjurat, iar pe tine te-a tras după el. Din gură i se revărsa un șuvoi de cuvinte, prin care te dojenea aspru pentru indecența ta. Te-a zorit după el și am început să mă țin după voi, dar s-a întors ca să țiepe din nou la mine și m-am oprit.

Tatăl tău ar spune că nu avem ce căuta împreună, că aparținem unor lumi diferite. Însă noi venim din același pământ, din același popor. Vorbim aceeași limbă, bem din aceeași apă. Cunoaștem același soare, același cer. Așa că, dacă până și noi trebuie să fim despărțiți unul de altul, ce

speranță mai e pentru restul lumii?

Sunt un prost

Pășeam buimac printre pomi. M-am oprit în fața casei mele, dar n-am putut să intru. Dincolo de livadă, îi auzeam încă pe muzicanți cântând, pe ultimii nuntași hotărâți să petreacă până a doua zi. Tata probabil că se dusesse acasă de multă vreme și trebuie să fi văzut că nu ajunsesem înaintea lui. Urma să am necazuri pentru că rămăsesem pe afară singur, însă abia dacă mă gândeam la asta. M-am întors și am început să merg spre oraș. Pe atunci, mi se părea un drum lung – mult mai lung decât plimbarea mea matinală până aici, în livadă – și nu-l bătusese niciodată singur.

Ce plan aveam în minte? Îmi închipuiam că o să te rog să te măriți cu mine? Cred că s-ar putea să-mi fi imaginat așa ceva. Sau, cel puțin, că o să-i spun tatălui tău că te iubesc, de parcă această explicație o să rezolve totul.

Știam, desigur, cât de nesăbuit eram. Mi-ar plăcea să pretind că mă simțeam și curajos, dar ar fi o minciună. Dă-mi voie să-ți explic în felul următor: simțeam, pur și simplu, că n-aveam de ales. Că viața își spusese cuvântul și aveam un singur răspuns. Zâmbesc, deși amar, când îmi amintesc de siguranța tinereții.

Poarta grădinii tale era deschisă, ca și când tocmai intrase cineva, lăsând-o întredeschisă în urma sa. Și ușa era deschisă, iar o tânără mătura treptele. Atunci când am salutat-o, a tresărit și a ridicat privirea spre mine de la treaba ei.

S-a uitat la mine bănuitoare, iar eu am stat drept, cu pieptul bombat, chiar dacă fața îmi era roșie ca focul. Fără să mă ia în seamă, a pus mătura deoparte și a intrat în casă, închizând ușa după ea, ca să nu o urmez.

Siguranța mi-a fost pic zdruncinată, cum stăteam acolo. Îmi era neplăcut de cald, de parcă trupul meu știa, cu mult înaintea mea, că n-ar trebui să mă aflu în acel loc. Am încercat să găsesc ceva de spus, dar mintea îmi

clocotea și nu voia să se liniștească.

Am auzit din casă freamătul unei discuții, intense și repezite, iar apoi a apărut el brusc, tatăl tău, cu o viteză care m-a înspăimântat, făcându-mă să mă dau câțiva pași înapoi. Fusese trezit din somn – părul îi era uleios și turtit, iar ochii îi erau larg deschiși. Am deschis gura să vorbesc, dar nu a ieșit decât un bâlbâit. A ridicat mâna și am simțit în umăr o durere puternică, ascuțită. Abia atunci am zărit biciul din mâinile lui. Un bici subțire, cu coada din lemn suplu și deschis la culoare. Nu văzusem că-l ținea în mână. Durerea m-a șocat și mi-au dat lacrimile. Eram năucit de această violență și nu am putut nici măcar să protestez. Apoi, când o lovitură mi-a făcut o tăietură plină de sânge pe obraz, am țipat. M-a biciuit din nou, de am căzut jos și, cu toate că m-am făcut ghem, loviturile au continuat să mi se abată pe picioare, șold, spinare.

Cu un ultim efort am încercat să mă ridic în picioare ca să fug, târându-mă în patru labe, în timp ce priveam îndărăt ca să-mi văd urmăritorul.

Dar m-am oprit locului, ca o stană de piatră. Te-am zărit în pragul ușii, stând cu gura căscată.

Te-a văzut și tatăl tău. Mi-a întors spatele și te-a apucat de braț, aproape ridicându-te de la pământ, și apoi a început să dea în tine chiar acolo, în fața mea.

O furie subită m-a făcut puternic. Durerea din răni m-a părăsit. Am sărit în picioare și l-am apucat de mână pe tatăl tău, smulgându-i biciul. Nu aveam cum să fi fost mai puternic decât el, dar a părut atât de surprins, încât nu s-a împotrivit și a rămas o clipă nemișcat, nevenindu-i să creadă, iar eu l-am lovit în picior cu toată puterea. A tresărit, m-a blestemat și a încercat să-și recupereze arma, dar l-am lovit tare peste încheietura mâinii și a urlat de durere, ferindu-se de mine și retrăgându-se, apoi prăbușindu-se la pământ, cu brațele în jurul capului, ca să se apere, atunci când l-am atacat din nou. I-am brăzdat brațele cu dăre de sânge.

M-aș fi oprit, desigur, sau, dacă nu, mânia tatălui tău ar fi învins teama și durerea și și-ar fi adus aminte că era mai puternic și s-ar fi repezit la mine. În orice caz, nu l-aș fi ucis, chiar dacă nu m-ai fi oprit tu.

Ți-ai pus mâna pe brațul meu. Ușor, dar destul ca să mă înfrâneze. În ochi ți se citea groaza când mi-ai rostit numele.

— Încetează, mi-ai spus. Ce faci?

Te-ai vârât între mine și tatăl tău. Păreai cumplit de înspăimântată și am crezut că te temeai pentru tatăl tău, erai îngrijorată că-l rănisem, când propriile-mi urme de bici încă mă usturau.

Mi-am dat seama că în jurul nostru se strânsese lume. Țipetele noastre treziseră toată casa. Frații tăi erau uluiți de ceea ce se petrecea; fratele mai mare își ajuta tatăl să se ridice de jos, privindu-mă cu uimire.

Eram furios pe tine, că alegeai să-l aperi pe el, în loc să mă aperi pe mine! Nu-mi puteam stăpâni supărarea. Am țipat la tine. Am aruncat biciul și am plecat valvârtej. Mergeam pe drum plângând și vedeam lumea ca prin ceață din cauza furiei și lacrimilor.

Eram atât de tânăr și atât de neghiob. Îmi este rușine de prostia mea și sper că m-ai iertat pentru ea. Nu mi-a trecut prin minte că, punându-te între mine și tatăl tău, pe mine încercai, până la urmă, să mă aperi.

Livada

Când urc dealul, ochii îmi sunt pironiți pe cărare și doar când și când îi ridic spre ținta mea. Însă când merg spre casă, privirea mea poate să cutureiere un pic mai mult și să urmărească tufele de tamarisc care însoțesc râul aflat departe dedesubt, o centură verde care duce către locul de unde se întind straturile de trestii, care-și schimbă culoarea când în verde, când în galben unduindu-se în adierea vântului. Pe un câmp din depărtare, un țăran e la lucru, mai devreme decât de obicei, mergând încet alături de doi boi, când încolo, când înapoi.

E aproape vară și căldura din miezul zilei e cumplită. Mi-e frig când merg în zori, dar mă întorc când e soare și încă sunt vulnerabil. Am noroc că drumul e la vale. Ieri, am zăcut toată după-amiaza la umbră ca să-mi revin după acest efort.

Acum câteva zile, am văzut un polițist când coboram din livadă. Stătea la volanul unei mașini parcate de cealaltă parte a drumului, la umbra de la marginea satului. Mașina era acoperită de praf. Nu era o mașină de poliție, însă bărbatul era în uniformă. Ochelarii lui de soare aveau lentile oglindă.

Am început să tremur. Umerii și brațele mi se zgâlțâiau și nu se mai opreau. *Pe mine mă așteaptă*, m-am gândit. Era atât de devreme – din ce alt motiv ar fi putut să se afle acolo? Picioarele nu mă mai țineau și am crezut o clipă că va trebui să mă opresc. Era ca un vis urât în care corpul refuză să se miște. Când am încercat să-mi ridic picioarele, abia s-au târât.

Când am ajuns mai aproape, am dat să traversez strada ca să mă duc la el, atras de un impuls groaznic, însă o părticică din mintea mea era încă limpede și mi-am văzut de drum. Polițistul nu mi-a acordat nici cea mai mică atenție, dar tot am privit de câteva ori în urma mea,

să văd dacă mă urmărea prin sat, dacă se uita în ce direcție mergeam. Mi se tăiase răsuflarea și inima mi-a bătut repede în piept multă vreme după aceea și nu voia să se liniștească. M-am simțit din nou ca un copil.

Cu toate acestea, atunci, cu mulți ani în urmă, când m-a luat prima oară poliția, nu mi-a fost frică. Au venit după mine pe când mergeam spre casă. Mergeam încet, împleticindu-mă, încă plângând. Durerea de la loviturile tatălui tău încă mă ardea. Nu înțelegeam de ce te-ai purtat așa. Clocoteam de mânia celui drept. Oare nu încercasem eu să te apăr?

Pierdut pe gânduri, nu am observat jeepul care a oprit lângă mine sau pe polițiștii care au coborât din el, până când unul dintre ei nu și-a pus mâna pe umărul meu ca să mă oprească din drum. M-au întrebat cum mă cheamă și le-am spus, iar ei m-au băgat în mașină și ne-am îndreptat spre secția de poliție din oraș.

La secție, m-au băgat într-o celulă, unde spiritul dreptății ce se aprinsese în mine a fost pus la răcoare.

Am așteptat ore în șir în celulă. Au venit după căderea nopții. Am fost dus într-o încăpere, goală cu excepția unei mese și a unui scaun. Acolo erau doi polițiști. M-au silit să mă întind pe masă, unul dintre ei ținându-mă de glezne ca să nu mă pot mișca. Celălalt mi-a tras pantofii din picioare și i-a azvârlit într-un colț. Îmi amintesc cum mă cuprindea frica. Chiar și după toți acești ani, îmi amintesc că atunci a început frica. Nu m-a mai părăsit de atunci, nu cu totul. Prima oară m-am gândit că tata n-a venit pentru că nu știa unde sunt. Sau poate că venise și fusese trimis la plimbare, spunându-i-se că nu mă poate vedea sau că poliția nu știe nimic despre mine.

M-au ținut întins și m-au bătut la tălpi. Nu mai cunoscusem niciodată o asemenea agonie – fiecare lovitură mi se propaga imediat prin tot corpul, nervii îmi ardeau de o durere crâncenă. Mi s-a strâns stomacul și am vărsat, aproape înecându-mă cu voma înainte să-mi pot întoarce capul ca să o scuip. Polițistul a înjurat și m-a

lovit și mai tare. Am țipat în neștire. M-am zbatut, dar nu mă puteam mișca.

M-au acuzat de multe lucruri. Că am încercat să-l omor pe tatăl tău, că am încercat să-l jefuiesc. Le-am spus că erau minciuni, însă nu m-au ascultat. M-au întrebat dacă te-am violat. Nu știam ce înseamnă asta. Am început să mă tem că te rănisem fără să știu. Așa se explica supărarea ta.

M-au bătut până când am răspuns da la toate întrebările lor, la cele pe care le înțelegeam și la cele pe care nu le înțelegeam. Am crezut că eram la fel de vinovat pe cât mă simțeam. Mi-am scris numele pe niște coli de hârtie goale, fără să pricep ce făceam.

Pe urmă m-au dus înapoi în celulă. Tălpile îmi ardeau când pulsa sângele acolo, stârnind valuri de durere paralizante. Nu puteam să stau în picioare. M-am întins pe-o parte, m-am ghemuit strâns și l-am așteptat pe tata să vină să mă ia.

A doua noapte a venit și a trecut, dar el nu a apărut. M-am gândit că trebuie să fi fost prea rușinat să mă vadă, că făcusem ceva groaznic. Mi-l imaginam supărat și dezamăgit. M-am simțit foarte nătâng. Am stat în celula rece și am plâns.

În dimineța următoare, eram rebegit de frig. Nu mâncasem de două zile, dar durerea mă îngrețoșa și nu simțeam foamea. Nu venise nimeni în timpul nopții și am ridicat privirea plin de speranță atunci când ușa s-a deschis cu un scârțâit. A intrat un polițist și mi-am întins gâtul ca să mă uit după tatăl meu în spatele lui, așteptându-mă afară. Nu l-am văzut, nu era acolo. Fără niciun avertisment, polițistul m-a lovit puternic peste cap cu bastonul. M-a luat pe nepregătite și am căzut la pământ, șocat. Îmi picura sânge din arcade și mi-am dus mâinile la frunte. Îmi simțeam brațul ușor; lumea părea să vibreze.

Polițistul m-a tras afară din celulă. Picioarele nu voiau să mă susțină, așa că am fost târât de-a lungul

coridorului și scos la soare. Fața mi-era udă și prin sânge și lumina orbitoare m-am uitat în jur, proteste, după familia mea.

Am fost ridicat de jos și aruncat în jeepul poliției. Portiera s-a trântit în urma mea. Chiar și atunci, am crezut că voi fi dus acasă, violența pe care o abătusem asupra tatălui tău fiind deja plătită înzecit. Însă motorul a pornit și mașina s-a deplasat înainte, a ieșit din curte și a virat la dreapta, îndreptându-se mai departe spre vale, departe de satul meu, departe de casă, și tot ce mai rămăsese în inima mea cobora cu noi.

*

— Unde mergem? l-am întrebat pe șofer.

Polițistul care stătea lângă el a râs.

— Ai auzit? a zis el. Se întreabă unde mergem. S-a aplecat în spate peste scaun. Unde crezi că mergem? Mergem să petrecem o zi frumoasă afară! O să facem un picnic.

A râs de propria-i glumă.

Mi-am dus mâna la frunte. Tăietura se uscaseră și sângele se închegase, dar îmi era greață și rana pulsa continuu, violent. Simțeam carnea subțire spintecată, osul expus.

După câteva minute, bărbatul s-a întors spre mine, cu vocea calmă și serioasă acum.

— Ai violat o fată și apoi l-ai atacat pe tatăl ei. Nu știi că e un om de seamă? Așa că te ducem în deșert să te împușcăm. S-a aplecat într-o parte ca să-mi arate arma din tocul elegant de piele neagră prins de curea. Pac! Așa. O să se termine repede.

Au oprit într-adevăr pe drum, într-un loc pustiu, și m-a cuprins groaza. M-am chircit în scaun, așteptând să se deschidă portiera. Am intrat în panică. Măinile mele căutau ceva de care să se apuce, iar degetele mi s-au încheștat pe centura de siguranță, eram pregătit să mă țin

de ea cu ultimul strop de putere pe care-l mai aveam. Însă n-au venit să mă scoată – șoferul s-a pus cu spatele la mașină, ușurându-și vezica, și când a terminat, s-a întors în mașină fără să-mi arunce o privire. După o clipă, eram din nou la drum.

Pe drumul neasfaltat, mașina stârnea în urmă praful, care intra apoi în vârtej pe geamuri. Mi s-a umplut gura de praf și îmi era extrem de sete.

— Aș putea să beau puțină apă, vă rog? am zis eu.

M-au ignorat. Am mers mai departe. Mintea a început să-mi fie cuprinsă de panică. Nu știam unde ne aflam, nu călătorisem niciodată atât de departe. Mi-am întins gâtul ca să mă uit înapoi, pe drumul pe care veniserăm, încercând să țin minte virajele pe care le făcuserăm, dar nu fusesem atent și nu mai știam, mă rătăcisem.

— Mi-e sete, le-am spus. Trebuie să-mi dați apă!

M-au ignorat din nou, așa că am țipat mai tare. Le-am cerut să-mi spună unde mă duceau.

— Unde e tatăl meu? am strigat eu.

Frica m-a părăsit și am devenit necugetat. Ce mai conta, dacă oricum aveau de gând să mă omoare? Am țipat la ei până când jeepul s-a oprit iar, portiera s-a deschis și niște mâini s-au întins după mine. Am simțit în palme și genunchi pietrele ascuțite de pe marginea drumului, apoi un baston tare peste coapsă, paralizându-mă, și un bocanc greu în coaste.

Am stat ghemuit cât a mai durat călătoria. Îmi amintesc mai mult greața decât durerea. Îmi provoca gemete adânci, care mi se ridicau din stomac, dar mi le înăbușeam, suspinând în tăcere, înecat de zgomotul motorului.

Grădina

E după-amiază și mă odihnesc în grădină, recuperându-mă după plimbarea de dimineață. E foarte plăcut să te poți odihni aici. Când m-am dat jos din pat prima oară și am ieșit să stau afară, am avut nevoie de ajutorul lui Abbas ca să mă deplasez. Mi-a pus brațul pe după umărul lui și aproape că m-a cărat pe sus. Eram atât de ușor, încât cred că m-ar fi putut ridica doar cu o mână. Alifa ȋopăia în fața noastră, nerăbdătoare să-mi arate colțul ei din grădină. După atâtea zile petrecute la pat, după atâția ani de dor după lumină și spațiu, nici că aș fi putut fi mai dezamăgit. M-am gândit că înlocuisem o celulă cu alta. Eram înconjurat de zidurile grădinii. Părea un spațiu mic și doar acoperișul albastru al cerului de deasupra, imposibil de înalt, mi-a adus aminte că nu mai eram în închisoare.

M-am așezat pe o treaptă la umbră și abia după multă vreme mi-am dat seama de frumusețea acestui loc. Cred că nu am sesizat-o deloc la început. Ochii mei nu se puteau concentra asupra ordinii blânde pe care o crease Abbas sau asupra florilor al căror nume mi-l spunea Alifa. Priveliștea era copleșitoare. Nu am văzut decât o învălmășeală de culori. Nu vedeam decât zidurile. M-a luat amețea și m-am aplecat, cu capul în jos, așteptând să mi se potolească tremuratul. Am respirat adânc. Tot ce voiam era să mă întorc în patul din care mă dădusem atât de bucuros jos. M-am aplecat, afundându-mă din nou înăuntrul meu.

Totuși, cum respiram, am devenit conștient de o senzație care mă cuprindea, o forță care părea să mi se umfle în piept și apoi să mi se răspândească prin corp ca o energie. Aproape că-mi venea să leșin. Am fost uluit de ea. Nu știam ce se petrece.

— Ce-i asta? am zis eu, clătinându-mă.

— Ce s-a întâmplat? m-a întrebat Abbas.

Vădea o îngrijorare potolită, dar imperioasă. Și-a pus o mână pe umărul meu ca să mă susțină.

Nu am putut să-i explic. Mi-am fluturat mâinile prin aer, încercând să comunic. Și, brusc, a părut să înțeleagă. Chipul îi arăta trist și îndurerat. Când a vorbit, a zis cu glas scăzut:

— Sunt trandafirii.

— Nu, nu..., am început eu.

Credeam că nu explicasem ca lumea.

Însă, spre uluirea mea, mi-am dat seama că avea dreptate. Era parfumul trandafirilor, mirosul lor vag, dar foarte dulce, care se revărsa asupra simțurilor mele amorțite cu aceeași putere ca un narcotic.

Am rămas acolo multă vreme, până când umbra s-a mutat și am simțit căldura soarelui pe piele. Eram atât de sensibil, că razele soarelui mi-au provocat usturime și o eczemă care a ținut zile în șir, dar nu am vrut să mă mișc de acolo când Abbas a încercat să mă ducă înăuntru.

— Ar trebui să ai grijă, mi-a spus el. Soarele va fi tot aici și mâine.

— Încă un pic, te rog. Vreau să-l simt acum.

De atunci, am ajuns să îndrăgesc grădina și cred că șederea mea la odihnă afară, la umbră, dar bucurându-mă de căldură, cu pielea însuflețită și alertă la cea mai mică adiere de vânt, a fost la fel de eficace precum oricare dintre medicamentele care mi s-au administrat. Alifa îmi povestește despre trandafiri și îmi las ochii să zăbovească pe culorile lor. Abbas îmi explică un pic despre diversele plante pe care le cultivă acolo, flori și plante medicinale, și încep să apreciez grija cu care le-a aranjat și felul în care le adăpostește zidul de piatră, permițându-le existența.

În partea stângă, într-unul din șanțulețele groase, cu mortar care lipește pietrele din zid, e sculptat ceva cu un minunat scris de mână. Alfabetul îmi este familiar, dar cuvintele sunt străine. E persană, mi-a zis Abbas, un vers de poezie care spune: „*Dacă există raiul pe pământ,*

acesta este, acesta este, acesta este". Mi-a spus că acest cuvânt, *pairidaeza*, e din persana veche și inițial se referea la un spațiu înconjurat de ziduri, o grădină. Așa că, în primele săptămâni în acest loc, am ajuns să înțeleg că nu toate spațiile închise sunt închisori și că unele sunt așa pentru siguranță: unele sunt sanctuare.

*

Acum, în timp ce scriu, stau acolo, ferindu-mă de soarele după-amiezii. Alifa se joacă în pragul ușii, un joc ce pare să-i ceară să sară cu ambele picioare peste prag, întâi într-o parte și apoi în cealaltă. S-a jucat în casă până când tatăl ei a muștrat-o că face prea multă gălăgie și a trimis-o afară. Cred că s-a obișnuit cu prezența mea în casa ei și, în loc să mă vadă ca pe un rival ce se luptă pentru atenție, începe să mă privească mai degrabă ca pe o altă sursă de atenție.

— De-a ce te joci? o întreb.

— Trebuie să trec râul fără să mă ud.

— Dar de ce nu înoti?

— Nu știu să înot.

— Nici eu, îi mărturisesc.

Mai țopăie așa o vreme, iar eu scriu pe fundalul sonor al picioarelor ei care lovesc ușor pământul. Alifa numără cu voce foarte scăzută în timp ce sare. Când sesizez că tace din nou, ridic ochii și o văd stând lângă mine, privindu-mă.

— Ce scrii? mă întreabă.

— Povestiri, îi răspund.

— Îmi spui și mie una?

Mă uit în jos la caiet.

— Nu una dintre astea. Poate o să scriu altceva pentru tine, mai târziu.

Răspunsul pare să o mulțumească și se întoarce la jocul ei.

Ce ciudat e să mă odihnesc aici, extrem de conștient de

parfumul florilor în nări și privind un copil care se joacă în pragul casei, și totuși să-mi îndrept mintea spre locuri atât de sumbre. Sunt lucruri despre care mi-e greu să scriu. Am impulsuri dificil de împăcat. Vreau să-ți spun ce mi s-a întâmplat, dar există o forță mai puternică, ceva asemănător cu rușinea, care caută să mă convingă să păstrez tăcerea, să îngrop adânc istorisirea înăuntrul meu și să o las în întuneric. Acesta este cursul mai lesnicios, îmi spune trupul meu. Însă nu mă încred în acest imbold, astfel că, deși e greu, îți voi spune povestea, cât de bine pot, și îți voi povesti despre:

Închisoarea

Îți voi spune despre ea pentru că vreau să știi pe unde am fost. Mă îndurerează să mă gândesc că nu știi nimic despre viața mea. E o dorință egoistă, știu, pentru care nădăjduiesc că mă vei ierta. Mai presus de toate, trebuie să înțelegi că nu vreau să crezi că am suferit din cauza ta: nu am suferit din cauza ta. Tu n-ai putea să mă faci să sufăr niciodată. Există rău în lume, care ne găsește și care nu izvorăște din tine și din mine.

Închisoarea în care am fost dus se află la mulți kilometri de aici. Un drum lung spre sud, la câmpie. Acolo, pământul are altă culoare; nisipul e mai pal. Însă am văzut foarte puțin din acel ținut. Celula noastră era o încăpere din beton cu tavan jos. Existau niște lespezi din ciment, ridicate, cu găuri perforate pe fiecare parte, astfel încât să putem fi legați cu lanțuri de ele. Multă vreme nu am putut să mă ridic în picioare în celulă. Lanțurile erau grele și îmi săpau adânc în piele când eram nevoit să stau pe ele. Erau zece astfel de lespezi, în două șiruri apropiate, dar uneori bărbații din celulă erau unsprezece, paisprezece sau șaptesprezece, iar cei care nu aveau o lespede erau înghesuiți pe jos între ele și puși în lanțuri acolo.

Prima mea amintire e mirosul. Eram confuz când am ajuns și aveam dureri mari din cauza bățăilor, dar când m-au cărat în celulă, duhoarea de acolo m-a trezit și am încercat să mă trag înapoi, împingându-mă în cei care mă cărau. Aerul era stătut, de la izul de vomă, fecale și transpirație, și nu-l suportam. În prima zi am vărsat întruna, până când stomacul mi-a secat și am ajuns să vomit doar aer și salivă. Mă străduiam să scap de gustul din gură, dar în cele din urmă nu am mai putut să strâng nici salivă. Mirosul mi se agăța de gâtul uscat și părea să-mi pătrundă în fiecare particică din trup. Se îmbiba peste tot, până la saturație. E adevărat, cu timpul, ajungi să te

obișnuiești cu el, dar chiar pe măsură ce se obișnuiește cu el, corpul îl învață atât de bine, încât devine imposibil de uitat. Senzația e copleșitoare și nu lasă loc pentru nimic altceva. Până în ziua aceea din grădina lui Abbas, când am devenit conștient prima oară de prezența trandafirilor, uitasem cum era să ai simțul mirosului. Chiar și acum, cu toate că simțurile mi se vindecă lent, în unele dimineți mă trezesc și descopăr în nări și în gură duhoarea aceea stătută și mă umplu de spaimă până îmi dau seama unde mă aflu și mirosul urât, doar o fantomă din mintea mea, dispare.

Cel mai rău era în arșița verii, când, dacă eram mulți legați în lanțuri de pardoseala tare, aerul sufocant devenea greu de respirat. Rareori eram scoși în curte. Înăuntru, stăteam nemișcați și încercam să respirăm încet, profund. Era o sufocare nemiloasă. O singură fereastră, zăbreliță, plasată sus pe zid, asigura aerisirea. Însă în nopțile de iarnă, fără căldura păturilor, doar în cămășile subțiri din închisoare apărându-ne de ger, tremuram și înghețam.

Locul acela era o pepinieră de boli. Apa care ni se dădea era puțină și murdară, iar toaleta era o gaură neacoperită dintr-un colț, înconjurată de straturi de fecale. Trăiam laolaltă cu șobolanii și muștele. În decursul anilor, am fost mereu bolnav și nu erau medicamente pentru noi. În câteva zile, corpul mi s-a acoperit de o eczemă și noaptea mâncărimea era insuportabilă, mai ales în tălpi, unde nu puteam să ajung. Mi le frecam de pardoseală ca să-i alin chinul, deși uneori nu făceam decât să-l înrăutățesc. Trăgeam de lanțuri pentru ca durerea să-mi ia gândul de la mâncărime. Unde mă scărpinam, pielea mi s-a preschimbat într-o crustă groasă, până când am căpătat pe față aceleași urme pe care le vedeam la ceilalți deținuți, cruste de culoarea mierii care ni se întindeau pe bărbie și în jurul nasului.

Familia mea nu a venit. Am trăit multă vreme în suflet

cu speranța că s-ar putea să vină, până când am știut în sfârșit că era o speranță înșelătoare. Până la urmă, un adevăr dur nu e la fel de crud precum speranța fără temei. Și, deși mă învinuiam pentru prostia mea, am ajuns să înțeleg că nu veneau deoarece erau împiedicați sau fiindcă nu știau unde sunt. Îmi cunoșteam tatăl. Oricât l-aș fi nemulțumit, nu m-ar fi abandonat. Însă oamenilor puternici le e ușor să facă astfel de lucruri, să-și facă dușmanii să dispară, chiar dacă dușmanii lor sunt niște copii. Poate că alor mei li s-a spus aceeași minciună pe care polițistul mi-o spusese mie: că voi fi omorât. Poate că m-au jelit, s-au rugat pentru mine. Poate că au făcut o petiție, solicitând să le fie înapoiat corpul meu neînsuflețit, ca să mă poată îngropa.

Închisoarea

Mai presus de orice, închisoarea m-a învățat că în lume există oameni răi. Răul există în noi toți – nu cred că știe cineva de ce anume e în stare dacă s-ar găsi în împrejurări extreme. Nimeni nu poate să spună că nu ar face rău. Sunt locuri care nasc gânduri și fapte rele în oricine merge acolo. Dar asta nu e tot. Sunt, de asemenea, oameni care par să se fi născut fără capacitatea de a avea remușcări și care își găsesc plăcerea doar când le provoacă suferință altora

Dintre bărbații pe care i-am cunoscut la închisoare, unii, cu timpul, s-au purtat bine cu mine. Unii chiar mi-au devenit prieteni – însă mai târziu, mult mai târziu. La început, a fost nevoie să aflu că pentru a avea încredere, trebuie mai întâi să înveți să nu ai încredere. Când am sosit acolo, eram prea tânăr, prea necopt ca să fiu altceva decât o victimă. Ce-aș fi putut să-mi imaginez despre rău, cu copilăria pe care o cunoscusem?

Prima mea lecție a fost întruchipată de un bărbat, Salim Mahmud. Avea fabrici în Mardan și Peshawar. Omorâse un om, un muncitor de-al lui, în urma unei certe. Se ținuse după el până acasă și îl omorâse chiar la ușă, așa se spunea. Era în celulă când am ajuns eu și a fost limpede, curând, că fusesem adus în spațiul lui.

Eram un copil pe atunci. Plăpând și neștiutor în ce privește lucrurile pe care și le pot face bărbații unul altuia. Sunt sigur că mi-a văzut clar slăbiciunea. S-a împrietenit cu mine și mi-a spus că mă va ocroti, că voi avea nevoie de un prieten dacă aveam de gând să supraviețuiesc. Îi făcea plăcere să dețină controlul. Îi făcea plăcere să joace astfel de jocuri, să-mi câștige încrederea și apoi, prin acte de violență incalificabile, să mi-o distrugă. Nu voi rosti cuvintele. Am fost la cheremul aceluia om prea multă vreme.

În final, am avut doar noroc că nu a stat mult printre

noi. Avea prea mulți bani, prieteni care să-i plătească eliberarea de îndată ce a ispășit minimum de pedeapsă. Nu intenționez să-l compar cu tatăl tău – nu sunt la fel –, însă un singur aspect mi s-a părut familiar. Bărbatul acela nu avea accese de mânie, așa cum are tatăl tău – era de un calm înspăimântător –, dar chiar și în lanțuri, avea o aură de putere. Lăsa senzația că lumea va fi așa cum voia el să fie. Și el voia ca lumea să fie un loc tenebros: îi manipula pe ceilalți, făcându-i să sufere, pentru ca acel ceva din el să fie satisfăcut.

*

Nu era vorba doar de ceilalți deținuți. Și gardienii ne băteau, iar din cauza lanțurilor nu puteam să ne apărăm.

Uneori, ne scoteau din lanțuri și ne duceau în altă încăpere, unde eram torturați. Ne țineau brațele la spate, trăgându-le în poziții insuportabile, și le legau strâns. Încă mă mai dor brațele și spatele, mușchii și tendoanele silite să ia forme pentru care nu au fost menite. Tot restul vieții va exista ceva diform la mine. Uneori, ne agățau de glezne și cu o trestie ne tăiau în tălpi. Sau, cum stăteam atârnați, luau fire atașate la o baterie și ni le fixau pe piept, pe burtă sau pe organele genitale, ca să vadă cum ne contorsionăm spasmodic. Să ne audă gemetele, sunetele care se înălțau din cele mai adânci abisuri ale ființei noastre. Îmi amintesc cum mi-am mușcat limba odată, cum mi s-a umplut gura de sânge, revărsându-mi-se în gât și în nas, de nu mai puteam să respir, însă chiar și în timp ce mă înecam, șocurile au continuat și nervii mi se crispau.

Fiecare nerv din corp îți spune să te ferești de durere, dar ei nu ne îngăduiau nicio porțiță de scăpare. Un sentiment groaznic de neputință creștea tot mai mult, de parcă trăgeam o gură mare de aer și nu mai puteam să mă opresc. Spaima m-a copleșit cu totul și într-un ungher ascuns al minții mele am simțit cum se încheagă

o beznă, ceva uriaș și nenumit.

Chiar și câteva minute de tortură par să dureze o veșnicie. Îmi amintesc amănunte stranii. Mirosul de *paan*₍₅₎ din răsufierea lor. Un clește de metal de pe o masă. Pot încă să mi-l imaginez și gândul îmi dă fiori: oțelul era înnegrit și pătat, rugină îl împestrița la îmbinarea lamelor ca mușchiul. Voiam ca totul să ia sfârșit. Mă gândeam că da, aș putea să îndur acest moment, această durere, poate și pe următoarea, dacă ei s-ar opri. Și apoi agonia mi se zvârcolea din nou în trup și îmi pierdeam cunoștința, după care îmi reveneam lent în simțiri. Mă întrebam câte zile fusesem torturat, doar ca să aflu, când eram dus înapoi în celulă, că nu lipsisem mai mult de o oră sau două.

La început, credeam că făceau asta ca să mă pedepsească pentru ceea ce săvârșisem, așa că o vreme am acceptat durerea. Cât de necredincioasă mi-ar fi inima dacă te-aș dezamăgi acum, dacă mi s-ar părea că nu meriți să sufăr pentru tine. Îi rugam pe gardieni să mă ierte.

Însă ei nu făceau discriminări între deținuți. Păreau să-l aleagă pe unul sau pe altul aproape dintr-o toană. Nu ne strigau pe nume, nu ne certau pentru crimele noastre și am ajuns să înțeleg că nu ne pedepseau. Nu le păsa cine eram sau ce făcuserăm. Faptele lor nu erau dictate nici de dreptate, nici de pedeapsă, nici măcar de răutate, ci de ceva mult mai banal, mult mai cumplit. Pur și simplu se plictiseau. Ne supuneau la torturi groaznice, trezeau teroarea și agonia în ochii noștri doar ca să poată ei să scape, pentru puțină vreme, de plictiseala slujbei lor și ca să-și aducă aminte că nu erau ca noi, că timpul pe care noi îl petreceam la închisoare era al lor, că puteau să-l revendice și să-l controleze după bunul lor plac.

Cunoașterea acestui fapt mă distrugea. Rezistasem primele săptămâni deoarece credeam că exista o ordine a lucrurilor, indiferent că era dreaptă sau nedreaptă. Că suferința mea continua chiar și după ce înțelesesem

stupiditatea ei, absurditatea ei, a constituit o lovitură teribilă. Bezna pe care o simțisem închegându-se înăuntrul meu a crescut, enormă, și m-a devorat. Nu aveam nicio apărare împotriva ei. Era un lucru de nedescris. Simt că l-am cunoscut cât se poate de intim, și totuși nu am cuvinte să-i explic oroarea. Dacă, la început, mă luptasem împotriva lipsei de libertate, ca o pasăre care dă din aripi în colivie, pe urmă această luptă s-a potolit și în cele din urmă a încetat. M-a cuprins o resemnare permanentă. Nu observam mai nimic. Corpul mi s-a umplut de silă față de el însuși.

Mă gândeam la tine, dar gândurile îmi erau amare. Te invocam, imaginându-mi că pășești printre deținuți, că vii să te așezi lângă mine, să-mi mângâi rănile și să-mi ții capul în brațe. Erai singurul meu refugiu, singurul gând care-mi aducea alinare în minte, și mă gândeam la tine fără încetare, până când am înțeles că nu te voiam în locul acela, că ar trebui să te feresc de el și să te păstrez doar pentru momentele cele mai tăcute, mai disperate, din întunericul nopții, când puteai să mergi prin celulă nevăzută și să nu fii murdărită de ea. Erai singurul bun din viața mea și îți ocroteam numele de parcă ar fi fost sfânt.

E greu să încerc să rememorez toate astea acum. Ordinea evenimentelor e neclară. Nu pot să delimitez anii și să-i aranjez cronologic. Știu că a venit o vreme când doar amintirea ta nu mai putea să mă salveze. Mă gândeam că n-o să te mai văd, iar vizitele tale din închipuirea mea au început să-mi aducă mai mult suferință decât alinare. Întunericul mă devora. Mintea îmi era neagră. A început să nu-mi mai pese dacă trăiesc sau nu și, după un timp, am început să tânjesc, din ce în ce mai puternic, după moarte: fiecare părticică din corpul meu jinduia după eliberarea adusă de moarte. Această nevoie a persistat atât de multă vreme, încât a șters din mine aproape orice altă dorință. Aveam nevoie să mă eliberez din închisoare, să fiu salvat de pedepse, iar

moartea părea singura scăpare. Dacă ar fi existat o modalitate ușoară și sigură de a muri, aş fi pus-o în practică.

*

Chiar și aceste amintiri încep să devină neclare. Sunt oribile, dar chiar se estompează. E ciudat, credeam că intensitatea acelei perioade va fi mereu prezentă. Aproape simt că ar trebui să mă agăț de ele, să țin minte ce mi s-a făcut. Dar deși suntem creați astfel încât să ne vindecăm sau, cel puțin, să supraviețuim, să uităm, suferința mi-a întipărit profund în minte anumite tipare de gândire și cred că o parte din sechele nu se vor vindeca niciodată, nici măcar după ce amintirile vor fi pălit de mult.

Caietul

Cât îmi place hârtia asta! Abbas mi-a dat acest caiet. A cumpărat mai multe pentru Alifa, ca să le folosească la școală. Erau puse într-un teanc la capătul unui raft din bibliotecă. A intrat într-o zi și m-a găsit ținând o carte, răsucind-o în mâini, trecându-mi degetele, cu vârfurile încă pline de cicatricele arsurilor, peste suprafața aspră.

— Știi să citești și să scrii? m-a întrebat el.

— Un pic, i-am zis.

Nu mai scrisesem din copilărie. Singurul text pe care-l citisem era Coranul.

— Ai fost la școală?

— Nu. Am învățat la moschee. Făceam ore câteodată, după rugăciuni.

— Arată-mi, mi-a cerut el. Poate că o poți ajuta pe Alifa la teme.

Pe urmă, după ce am încercat să-mi silesc mâinile betege să controleze pixul, chinuindu-mă să formez literele care cândva se așterneau cu ușurință, a zis:

— Sau poate că Alifa ar putea să te ajute pe tine.

Am reînvățat să scriu. Aproape că uitasem și a fost chinuitor să țin pixul în mână mai mult timp. Degetul mare mă furnica amorțit și palma îmi înțepenea în contorsionări agonizante, de trebuia să-mi masez încheietura mâinii ca să-mi descleștez palma. Însă cei doi profesori ai mei, unul în vârstă și unul tânăr, au avut răbdare cu mine, iar lecțiile luate cu mult timp în urmă nu îmi dispăruseră cu totul din minte. În curând am fost în stare să scriu cu Alifa. E adevărat că încă mă mai doare mâna când exersez, că trebuie să fac pauze dese și să-mi întind degetele înainte de a lua din nou pixul în mână, pentru a scăpa de crampe, dar procesul așternerii cuvintelor pe hârtie îmi face atâta plăcere, încât nu mă deranjează disconfortul care-l însoțește. În aerul răcoros al dimineții, durează puțin până când începe să curgă

pasta din pix și mi-l plimb pe piele până când apare, căci nu vreau să stric paginile caietului până nu pot să scriu pe ele fără mâzgălituri.

Și, oh, caietul: coperta din carton e vopsită în violet, precum cerul în amurg, în ultimele clipe dinaintea lăsării întunericului. Hârtia e confecționată manual, amestecul a fost presat și apoi uscat la soare înainte de a fi tăiat în foi și legat în formă de caiete. Paginile poartă urmele fabricării lor și în textura fiecăreia există, de bună seamă, înregistrat vreun semn al persoanei care le-a făcut. În hârtie sunt așchii fine de lemn fărâmițat, iar fibrele străbat suprafața asemenea rămășițelor fosilizate ale creaturilor pe care le găseam în stânci, la marginea drumului. Vârful tare al pixului se mișcă plăcut pe ele. De-a lungul cotorului, s-au dat trei găuri și foile libere sunt legate cu sfoară aspră. Sfoara e lungă, astfel încât să poată fi înfășurată în jurul caietului ca să-l lege; acum atârnă liberă, în timp ce scriu în foile deschise.

E un lux minunat să-l am și cea mai mare plăcere a mea de peste zi e să stau cu caietul în față, fie în livadă, fie aici în grădină, și să scriu nițel. Uneori, mă opresc pentru a netezi foaia cu mână, trecându-mi-o peste noul firicel de pastă, și atenția mi se îndreaptă o clipă asupra detaliilor fizice ale paginii, asupra hârtiei, a frumuseții și consistenței ei, și mă pomenesc că mă las purtat de gânduri, pierzându-mă o vreme, și când mă trezesc, durează câteva clipe până îmi aduc aminte unde mă aflu sau cum de mă aflu acolo.

*

Cât de ușor trec aceste zile! Lunile se scurg lin; abia dacă le simt trecând. După lentoarea timpului din închisoare, asta e o surpriză. Timpul nu mai e insuportabil, a devenit o alinare, la fel de moale ca o pătură. Aș putea să-l petrec dormind și tot aș fi mulțumit. Abbas m-a încurajat întruna să-mi folosesc timpul atât

pentru a citi, cât și pentru a scrie – crede că asta îmi va alunga plictiseala recuperării –, dar adevărul e că nu mă plictisesc. Plictiseala e ceva ce nu mai simt. A dispărut, pierdută în timpul acelor ani de nemișcare forțată. Aș putea să privesc cerul toată ziua și să inspir aerul și niciodată nu m-aș mai plictisi de asta. E de-ajuns, mai mult decât de-ajuns, că nu sufăr.

Oricum nu aș putea să citesc mult timp, dar pe măsură ce îmi recapăt energia, se reduc și durerile de cap. Acum îmi vine mai ușor să citesc. Abbas are foarte multe cărți în birou, mai multe decât am văzut vreodată. Rafturi din lemn lustruit acoperă doi pereți, de sus până jos, și sunt pline de cărți scrise în multe limbi. Nu-mi vine să cred că le-a citit pe toate.

— Cum e posibil să citești atât de multe cărți? îl întreb.

— Începi cu una, zice el. Și apoi treci la următoarea. Și, *Insha'Allah*⁽⁶⁾, viața ta va fi lungă.

În casa lui există tratate de istorie și filosofie și multe volume de poezie. Unele îi poartă numele, deși sunt prea grele pentru înțelesul meu. În orice caz, cărțile care îmi plac cel mai mult sunt cele despre natură. I-am citit cărțile despre grădinărit, care sunt pline de ilustrații frumoase, înfățișând flori pe care nu le recunosc. Are chiar și o carte scrisă în engleză, care povestește despre toate păsările și, deși alfabetul îmi este străin, cu ajutorul pozelor și cu Abbas pe post de traducător, învăț cât pot.

Saba, draga mea, lasă-mă să-ți povestesc despre:

Rândunicile

N-aș fi crezut niciodată că există atât de multe feluri, până când nu m-am uitat în cartea aceea. Sunt nenumărate pagini despre ele, atât de multe, că am rămas nedumerit și nu am știut care dintre ele înfățișa rândunicile noastre: dacă acestea erau cele denumite rândunici roșcate sau, poate, rândunici de apă.

Însă am stăruit și m-am uitat cu mare atenție la amănunte și, în cele din urmă, printre imagini am văzut una cu o mască albastră la ochi și o coroană ruginie pe cap și acum știu că rândunicilor care zboară printre pomii din livada noastră li se mai zice și „cu coadă sârmoasă”. Penele din coada lor sunt lungi, îți aduci aminte, ca niște filamente fine care le urmăresc în zbor, de parcă s-ar afla la capătul sforii lungi a unui zmeu, fiind vizibil numai cel mai îndepărtat fir, când strălucește în soare.

Potrivit cărții, sunt păsări solitare, așa că, bănuiesc, e neobișnuit să vezi atât de multe câte avem noi aici. Își fac cuibul lângă apă și, prin urmare, vin cu siguranță de la lac, probabil de-a lungul canalului de irigație, urmărind firul apei pentru a se hrăni cu insectele care zumzăie printre pomi.

S-au obișnuit cu prezența mea aici în fiecare dimineață. Zboară iute, cu scânteieri de alb și albastru, în timp ce se năpustesc și virează tot mai aproape, încât uneori aud doar bătaia clară a unei aripi lângă ureche când una își schimbă brusc direcția în plin zbor, ca să mă ocolească. Sunt atât de rapide, atât de precise în zborul lor, ca niște mici miracole în aer.

Într-o zi, pe când zăceam în celulă într-o stare de prostrație, cu ochii ațintiți în tavan fără a vedea nimic, am zărit o pâlpăire a luminii de la fereastră. Nu sunt sigur de câtă vreme mă aflam acolo. De multe luni, cu siguranță, deși s-ar fi putut la fel de bine să fi fost de o

viață întreagă. Era într-una din cele mai întunecate săptămâni ale minții mele. Însă pâlpâirea luminii: ți-am spus că fereastra era mică și plasată foarte sus pe perete, iar de unde stăteam nu puteam să văd cerul. Totuși, exista acel pâlpâit acolo, de parcă soarele era un bec prin care curentul trecea intermitent sau o lumânare suflată de vânt. Prea brusc, prea complicat ca să fie un nor. Poate că o văzusem de multe ori, fără să mă gândesc nici măcar o dată la semnificația ei. De data asta, însă, ceva adânc din mine s-a deșteptat, prima senzație a unei vechi familiarități. Așa că am stat cu ochii pe fereastră și pe pata piezișă de lumină pe care o arunca pe perete, așteptând ca pâlpâirea să se repete. Și când s-a întâmplat, am văzut trecând o umbră, prea repede ca să lase o formă.

Atent acum, m-am ridicat în capul oaselor. Știam ce e. Știam, dar mintea mea nu voia să-și aducă aminte. Am stat așa multă vreme, creierul meu căutând ceva ce era chiar acolo, foarte aproape de suprafață, până când sentimentul de familiaritate a crescut și a devenit copleșitor, până când în sfârșit am fost în stare să numesc ceea ce văzusem ca fiind o pasăre și am fost sigur, pur și simplu sigur, că era exact fâlăitul pe care îl făceau rândunicile când ajungeau pe creanga pe care se cocoțau. O plonjare și o frânare, o strângere a aripilor când aterizau.

Erau rândunici care-și aveau cuiburile sub streșinile închisorii. Era chinuitor să nu le pot vedea, dar îmi închipuiam cuiburile, blide îngrijite căptușite cu lut. Nu erau rândunicile pe care le știam eu și o vreme am crezut că poate erau doar drepnele sau lăstuni. Dar uneori, în curte, apucam să zăresc fugar vreuna ridicându-se deasupra zidului și puteam să o recunosc.

De atunci încolo, când eram scoși din celule și siliți să mărșăluim, în lanțuri, în jurul curții pline de praf, îmi lungeam gâtul, clipind spre lumină, uitându-mă după rândunici. Adesea, mă împiedicam, oprind mărșăluirea, și

eram bătut, mi se spunea să fiu atent pe unde merg. Însă nu puteam să mă uit în pământ. Ochii mei se chinuiau să se uite în sus, lacomi să vadă păsările, chiar dacă zburau foarte sus și erau doar niște mici pete întunecate, profilate pe albastrul cerului. Iar când îmi înălțam capul și le vedeam zburând libere, în suflet aveam un sentiment pe care nu-l mai cunoscusem de multă vreme. Era bucurie și era cel mai dureros lucru pe care l-am simțit vreodată, fiindcă îmi amintea de tot ce nu mai aveam. Însă acum aveam doi vizitatori la închisoare: pe tine, în clipele de taină, și rândunicile. Două secrete de apărat, doi stâlpi de care să mă sprijin și, echilibrul fiind astfel asigurat, a început să se nască speranța că poate aveam să supraviețuiesc acelor zile.

Livada

A sosit anotimpul musonului. Nu ajunge pe deplin aici, sus la noi, deasupra văii. Însă aerul a devenit mai umed și de pe versantul muntelui văd norii, joși și grei, peste câmpiile îndepărtate. E un anotimp ciudat să mergi pe jos, căci într-o zi pământul e foarte uscat, pentru ca apoi, a doua zi, jumătate din drum să dispară în urma unei averse neașteptate.

Mă întreb ce crezi despre mine când citești asta. Despre calmul meu. Par împăcat cu tot ce s-a întâmplat? Par să nu simt niciun strop de mânie?

Ascultă: am cunoscut un bărbat la închisoare, Ibrahim Jamal. Când a ajuns la noi, era înalt, moleșit de bogăție, cu carnea grea pe trup. Transpira abundent la căldură, i se uda cămașa și îi lucea fruntea. Fusesse condamnat pentru omor, deși el nu recunoștea acuzația. Era o acuzație falsă, zicea el, adusă de o familie care purta o dușmănie de moarte familiei lui. Prin încarcerarea sa, era luat ostatic până când se putea ajunge la o înțelegere financiară. Poate că era adevărat ce spunea; erau și alții în închisoare cu asemenea povești. Gardienii nu îl tratau nedrept.

Din clipa în care a intrat în celulă, a vorbit cu mânie de dușmanii săi, de cei despre care credea că au complotat să-l distrugă.

— N-am omorât pe nimeni, zicea el. Însă ei m-au transformat într-un ucigaș.

Era măcinat de fantasmele răzbunării. Noaptea, îmi bolborosea crimele lor șiurgia pe care avea să o abată asupra-le, drept răsplată. Debita amănuntele pedepselor imaginare cu o feroare care mă tulbura. Era ca un lucru fizic înăuntrul lui și îi devora mintea. Un alt deținut i-a spus să se încreadă în Allah, care avea să-i pedepsească pe dușmanii săi pentru păcatele lor. Însă Ibrahim Jamal și-a ridicat degetul, care tremura de mânie când l-a

apropiat de fața deținutului. „*Fiecare fărădelege e răzbinată pe pământ*”, a spus el.

Așadar, printre cei neputincioși proliferază visurile de putere. În doi ani, închisoarea l-a răpus. A fost eliberat, dar bărbatul care a plecat de acolo nu mai era robust. Fizic, suferise: trupul său odinioară voinic era acum sfrijit și pielea de pe trunchi îi atârna cutată și lăsată. Însă, mai mult decât atât, devenise umbra întunecată a unui om, paranoic și neîncrezător. Credea că unelteam împotriva lui, că încercam să-i otrăvim mâncarea. Toanele sale erau imprevizibile, schimbându-se într-o clipă de la prietenie la violență, obsesia îl ruinase; visurile sale făuriseră o lume nouă și plecase să locuiască în ea. Vedeă acea lume pretutindeni, iar realitatea îi scăpa.

Este adevărat că și eu am fost mânios multă vreme, mai întâi pe aceia pe care îi învinuiam pentru încarcerarea mea. Ura față de tatăl tău m-a chinuit ani în șir. Și, în confuzia mea, eram supărat, de asemenea, pe familia mea, pentru că nu mă căutau, și eram supărat și pe tine, că nu-l rugai pe tatăl tău să afle unde eram. Nu credeam că era posibil ca tu să știi, și totuși să nu-l convingi să i se facă milă de mine. Acum înțeleg, desigur, că și dacă ai fi știut, nu ai fi putut să faci nimic.

Furia s-a domolit. Nu am deloc dorința de a căuta răzbunare. Nu cred că asta se datorează vrunei lucru pe care l-am făcut. Cred că am fost pur și simplu norocos și furia nu m-a copleșit. Poate că am ajuns să înțeleg că nu era reală. Și, în timp ce îți scriu, ultimele resentimente se potolesc. Caut doar liniștea. Caut să fiu un om mai bună decât sunt.

Nu regret nici măcar că am fost la închisoare. Ar fi lipsit de sens să o fac: viețile noastre sunt frunze în vânt, pe care Allah le poartă unde vrea. Zilele se scurg după voia sa și eu accept asta. Însă regret, totuși, dintr-un singur motiv, acești ani. Îmi regret pentru că am fost despărțiți, pentru că nu am fost cu tine și tot ce ar fi putut să fie între noi nu a fost îngăduit să existe. Regret,

căci nu putem avea acel timp înapoi.

Poate că o să mă crezi nebun. Poate că ai lăsat trecutul în urmă și orice regrete ai fi avut au fost date de-o parte, fiindcă nu le vezi rostul. Timpul alină toate suferințele, se zice, și e inutil să te gândești prea mult cum ar fi putut să-ți fie viața. Ni s-a dat o singură viață și o viață e de ajuns. Cui îi folosesc astfel de regrete? Ce realizează ele, în afară de a ne aduce nefericire?

Ascultă: simt regret pentru că iubirea e neprețuită și nu doresc să-i neg valoarea. Fiindcă știu ce-ar fi putut să fie, dacă eu și tu am fi fost împreună. Cât tânjesc încă după anii aceia! Ne-au fost răpiți și nu ne pot fi redați. Dar ei sunt peste măsură de prețioși și voi fi loial iubirii pe care am simțit-o pentru tine, nu o voi da deoparte. Dacă nu aș simți păreri de rău pentru această iubire, i-aș uita valoarea, nu aș păstra nimic demn de ea.

Tânjesc în fiecare zi după ceva ce nu voi avea niciodată și învăț să trăiesc cu acest dor. Nu e mai bine așa decât să uităm? Să ne înfruntăm regretele așa cum sunt, să le cunoaștem măsura, să știm valoarea a ceea ce am pierdut?

Cascada

Îți amintești colțul din piață unde se vindeau păsări? Culoarele înguste formate de cuști se înălțau până hăt sus, fiecare cușcă ticsită de păsări – douăzeci, cincizeci sau o sută. Era un miros stătut, de pene, iar cântecul lor era asurzitor. Când eram copil, păsările, zgomotul și viața lor petrecută hârșâindu-se de cuști mă încântau nespus când mergeam pe acolo cu prietenii. Ne treceam mâinile de-a lungul cuștilor grosolane, simțind cum vibra metalul și cum reacționau păsările, iar apoi negustorul țipa la noi și o ștergeam de-acolo. Sau ne provocam unul pe altul să ne băgăm degetele în găurile cuștilor, ca să ne ciugulească păsările. Unul dintre noi era întotdeauna zgâriat sau mușcat zdravăn, până-i dădea sângele și, uneori, izburcea în lacrimi.

La marginea acestui loc, la intrarea în piață de pe acea latură, pe unde trecea lumea, își avea masa un ghicitor. Pe masă era cocoțat un papagal, deoarece se credea că păsările astea știu viitorul. Pentru câteva rupii, ghicitorul își așternea cărțile și pasărea alegea una. Pe atunci, nu mi se părea nimic dubios, dar acum îmi aduc aminte că pasărea era legată de masă cu un mic fir de plastic, vârat prin tăblia mesei și strâns în jurul unei gheare. Dacă e adevărat că pot să vadă viitorul, atunci îmi e milă de al lor. Nicio ființă nu e făcută să fie ținută în cușcă.

Timpul se scurge mai lent în astfel de împrejurări. Zilele deveneau nesfârșite, iar boala sau pedepsele le făceau să se scurgă încă și mai încet. Au fost nopți groaznice, care păreau să dureze o veșnicie, nopți când credeam că am adormit și apoi mă trezeam, fie din cauza căldurii, fie din cauza grețurilor, și descopeream că trecuseră doar câteva clipe. Mă trezeam de o sută de ori pe noapte, fără ca zorii să fie mai aproape. Însă, pentru a compensa teroarea orelor, și corpul își încetineea ritmul. Bătăile inimii mi-au slăbit până la un puls nedeslușit. Mă

retrăgeam în mine însumi și gândurile mi se dilatau, extinzându-se în spațiile goale. Veneau la fel de încet precum ghețarii care coboară de pe înălțimile munților Hindu Kush.

În acea primăvară, am zăcut pe pardoseala celulei într-o stare de prostrație, abia respirând și visându-mi gândurile buimace. Aerul era atât de dens, că niciunul dintre noi nu avea destulă energie să miște nici măcar un deget. Aveam gura uscată și ne durea capul. Amintirile despre familia mea și gândurile despre tine se amestecau în dezordine laolaltă, până când pluteam în derivă, pierdut în ele, fără să am habar unde mă aflui. Petreceam ore în șir în această stare, cu conștiința scufundată, fără să mă ridic la suprafață după aer. În decursul anilor, aveam să văd cum unii dintre deținuți se retrăgeau tot mai departe în acele locuri, lăsând de fiecare dată acolo încă un pic din ei înșiși. Adăposteau în ei un vid, ca și cum o parte esențială din ei dispăruse, iar eu nu voiam să pătesc la fel.

Cu timpul, am învățat să-mi disciplinez gândurile, să dau precizie amintirilor mele. Am început prin a-mi aminti oameni pe care-i cunoșteam, chemându-i la mine, imaginându-mi-i stând în picioare în jurul meu. Să le văd hainele și gesturile, să le aud glasurile vorbindu-mi. Îi auzeam rostindu-mi numele. Vocea mamei, chemându-mă din livadă. Mă gândeam la tata, cu mustața lui care începea să încărunțească, și la ridurile de pe chipul său, care se încrețeau când zâmbea. Îmi închipuiam mâinile lui de țăran, bătătorite de muncă și pline de pământ, întinzându-se să mă ridice, smulgându-mă din lanțuri și eliberându-mă.

Încarcerarea are o anume goliciune. Nicio parte a ta nu poate rămâne ascunsă. Viața noastră, caracterul nostru sunt deschise și dezgolite. Și totuși, în cele mai sumbre ocazii, mi te imaginam intrând pe ușă cu pași neauziți, picioarele tale mișcându-se cu ușurință printre trupurile deținuților, prea grațioase ca să-i trezească. Mă chinuiam

să-mi aduc aminte chipul tău și, când imaginea lui nu-mi venea în minte, rememoram senzația lăsată pe umărul meu de capul tău, de buzele tale pe obrazul meu. Tu erai ultimul meu secret, primul stâlp de susținere a supraviețuirii mele, și nu voiam să renunț la tine.

Iar apoi, când căldura devenea insuportabilă, îmi închipuiam cascada. Îmi aduceam aminte cum, după lecțiile de la moschee, eu și prietenii mei urcam pe drumul de deasupra satului, unde curgea un pârâu rece ca gheața. Când s-a construit drumul, muncitorii au tăiat adânc în versant, lăsând o stâncă înaltă. Apa topită, care curgea pe pantă, erodase suprafața stâncii, creând o fisură cu un ochi de apă la bază. În zilele cele mai fierbinți, apa era tot rece și merita cu prisosință lungul urcuș până acolo.

Am parcurs acel drum în gând de multe ori. Îmi amintesc malul abrupt de la capătul satului, era nevoie să alergi un pic ca să-l urci și să ajungi în vârf. Simțeam în picioarele înlănțuite greutatea adăugată a celor patru sau cinci pași, înălțarea bruscă atunci când ajungeam pe creastă. Țin minte cum arăta de acolo cărarea, șerpuiind în sus, mai întâi la stânga și apoi cotind la dreapta până ajungea sus, unde se întâlnea cu drumul. Cum, mai sus, pământul de pe suprafața lui se transforma în lamele de șist argilos, care ne alunecau sub tălpi. Îmi imaginez tufele de palmieri pitici care creșteau pe panta dealului, revărsându-se din solul nisipos. Cum, pe măsură ce ne apropiam de drum, urcușul devenea o întrecere, unul dintre noi mergând la început puțin mai repede pentru a încerca să câștige teren, iar apoi restul răspunzând provocării, împingându-ne unul pe altul pentru a ocupa o poziție mai bună, începând să alergăm, mai întâi în grup, dar pe urmă cel mai rapid desprinzându-se de cei mai înceți sau mai mici, până când cel care avea cea mai mare forță în picioare ajungea în vârf și stătea pe drum, privind triumfător în jos la cei care avuseseră nevoie să se oprească pentru a-și trage răsuflarea. Aud respirația

rapidă, agitată, a prietenilor din jurul meu, strigătele și râsetele lor, le simt umerii lângă umerii mei și simt în palme pietrele, atunci când alunecam și mă sprijineam de pământ ca să-mi recapăt echilibrul.

Neavând frați, mă distram în compania prietenilor. Nu mi-era frică de nimic când eram copil; eram cel mai curajos dintre noi, primul care se cățara pe stânci, primul care se băga sub apa foarte rece pentru a-i simți greutatea izbindu-mi-se de umeri. O să mă crezi lăudăros, dar cum poți să negi, de vreme ce am avut curajul să te abordez în ziua aceea la piață?

Nu știam să înot – nu cred că vreunul dintre noi învățase să înoate –, însă ochiul de apă nu era adânc, iar dacă erai împins la fund de cascadă, erai ținut doar o clipă lipit de roca netedă, pentru ca apoi să fii eliberat, azvârlit în apa puțin adâncă. Sau făceam și noi trucul pe care-l văzusem cândva la unchiul meu – să își lege strâns cămașa la încheieturile mâinilor, glezne și talie și să meargă prin apă. Când se uda, țesătura umflată ținea aerul înăuntru și unchiul meu putea să se întindă pe spate și să plutească ușor, săltând în sus prin apă.

Nu mă mai simt curajos. Copilul acela sociabil și prea sigur pe sine a ajuns un bărbat solitar și precaut. Mă agăț de amintirile acelea despre joaca împreună cu prietenii mei pentru că sunt ultimele amintiri pe care le mai am din copilărie. Băiețelul care eram cândva mi-e străin și uneori mă întreb dacă experiențele cumplite sunt de-ajuns pentru a schimba pe cineva – pentru a schimba fundamental firea cuiva, vreau să spun – sau dacă ele doar o atenuează și ea rezistă acolo, dedesubt, și se va reafirma cu timpul. Mă întreb dacă voi fi recunoscut de familia mea. Dacă aceia pe care-i iubesc mă vor cunoaște încă.

Mă gândesc adesea la vechii mei prieteni. Chiar și de când mă aflu în libertate, am bătut același drum de multe ori, până când amintirea s-a uzat și trăsăturile prietenilor mei, asemenea pietrelor de sub cascadă, s-au netezit,

devenind neclare. Uneori, în vis, zăresc fugar un chip familiar, ca și cum s-ar întoarce spre mine, dar într-o clipă dispare și când mă trezesc nu mi-l pot readuce în minte, oricât încerc.

Închisoarea

Am ajuns să mă obișnuiesc cu închisoarea – poate prea mult –, cu regulile și sistemele ei. A devenit singura viață pe care o cunoșteam. Chiar și acum, e greu de zdruncinat. Lenea pe care o vede Alifa la mine nu e doar oboseală, ci și obicei, unul adânc înrădăcinat. Mi se pare greu să mă urnesc să fac ceva și mă neliniștește gândul la o schimbare. Vreau ca lucrurile să rămână așa cum sunt, fără vreo răsturnare de situație. Tremur din tot corpul și îmi bate inima tare când mă gândesc la plecarea de aici. Există prea multe lucruri necunoscute, prea multe lucruri pe care nu le pot controla.

Ți-am spus, cred, că am avut prieteni în închisoare. Oameni de care-mi plăcea, cu care stăteam de vorbă în zilele nesfârșite. Mă întreb dacă o să-i revăd. Uneori, erau și alți copii acolo și cel mai bun prieten al meu din celulă, în lunile cât a stat acolo, a fost un băiat pe nume Karim. A ajuns noaptea și am fost trezit din somn de două ori, mai întâi când a fost adus înăuntru și pus în lanțuri lângă mine, iar apoi când mi-a dat un ghiont în coaste.

— Hei, mi-a șoptit el, dacă tot vom petrece timpul împreună atât de aproape, atunci ar trebui să ne cunoaștem, nu? Ai multe de recuperat.

Eram cu mulți ani mai mare decât el când a fost adus la închisoare, dar părea să fi trăit o sută de vieți. Nu cred tot ce mi-a spus, căci avea talent la povești, ale căror detalii se schimbau cu fiecare istorisire. Pretindea că fusese prin toată țara, de la Peshawar la Karachi, și chiar că trecuse granița în India odată, din greșeală, după ce adormise pe acoperișul unui tren, și că ar fi călătorit prin jumătate de țară până să reușească să ajungă înapoi. Zicea că într-o dimineață s-a trezit și a văzut palatul Taj Mahal, strălucind alb în soare, deși afirma că habar n-avea în ce oraș se afla acesta.

— Nu știam să citesc plăcuțele din gări, a spus el.

Totuși, unele dintre poveștile lui Karim păreau mai autentice decât altele și treptat am pus cap la cap adevărurile despre viața lui. Era orfan, venit dintr-o tabără de refugiați; părinții lui fuseseră afgani. În Peshawar, fusese căutător prin gropile de gunoi, adunând resturi de hârtie și plastic, bunuri care puteau fi vândute pe câteva rupii celor care se ocupau de reciclare. În cele din urmă, învățase un pic să citească și să scrie, căci mersese la o școală de la oraș, administrată de o biserică engleză. Însă nu își lua educația în serios: „Toate orele alea? Ce pierdere de timp! Se făceau bani mai buni la groapa de gunoi. Puteam să câștig și trei sute de rupii pe zi acolo”.

Fusese arestat pentru furt din buzunare – pentru că aparținea unei bande de hoți de pe străzile din Peshawar.

— Așadar ești hoț? Va trebui să mă păzesc de tine.

Mi-a aruncat o privire scârbită și a spus:

— Nu-s aici fiindcă am furat ceva.

— Atunci de ce?

— Ah, mă aflui aici doar pentru că nu le-am dat polițailor partea lor. Erau foarte lacomi, omule.

În zilele cele mai calde, în timp ce eu visam la cascade, el vorbea fără oprire despre mâncare, până când vreunul dintre deținuți, apucându-l o foame dureroasă, țipa la el, implorându-l să tacă din gură.

— Mi-e dor de-o înghețată, zicea el. E un magazin lângă Qissa Khawani⁽⁷⁾. Nu-ți poți închipui cum e. Mă ia durerea de stomac doar când mă gândesc.

— Am mâncat înghețată. La piața din oraș era uneori un cărucior cu înghețată.

— Nu, nu, am văzut eu ce se vinde la țară. Nu-i înghețată adevărată. La magazinul ăla au cu foarte multe arome. Ciocolată, mango, lămâie. Mai că-i simt gustul pe limbă.

Uneori, se linge pe degete, dar eu nu râdeam de el din cauza asta. Karim făcea ca înghețata aia să pară cel mai delicios lucru de pe pământ.

Cu toate acestea, nu înghețata era marea sa pasiune, ci filmele. Nu-i venea să creadă că eu nu văzusem nici măcar unul.

— Dar sunt atât de multe pe care e musai să le vezi!

Se lansa în liste cu titluri de filme, de nu le puteam ține șirul, darămite să le țin minte. Nu sunt convins că trebuie neapărat să le văd, deoarece adesea îmi relata toată intriga, povești despre eroi și acoliții lor de încredere, care îi învingeau pe cei răi și își salvau iubitele. Nu știu cum le ținea minte pe toate.

Poveștile erau uneori atât de ciudate, că mă întrebam dacă nu le născoceste pe loc. Îmi spunea numele actorilor, îmi zicea pentru ce filme erau celebri, le imita vocea. Îmi spunea că unul era un cântăreț mai bun, în timp ce un altul era un dansator mai bun.

— Și tu pe care-l preferi?

— Îmi plac amândoi. Dar... și sărea la numele unei alte actrițe... ei, acum mai stăm de vorbă. Am văzut-o pe stradă într-o zi – zău că nu te mint deloc – și m-am dus să-i spun că sunt un fan de-al ei și că ar fi o onoare să-i fiu ghid.

— Și a acceptat?

— Bineînțeles că a acceptat! Mi-am petrecut toată ziua cu ea.

I-am mărturisit, încă o dată, că nu o știam pe actrița aceea.

— Vai, nici măcar nu ai auzit de ea? a exclamat el. Ce țărănoi! Trebuie să fii singura persoană din Pakistan care n-a auzit de ea. Îmi irolesc poveștile cu tine!

Cu toate astea, mi le spunea oricum. E adevărat că nu-i cunoșteam pe cei despre care vorbea, dar îi plăcea să aibă un public, iar în celula aia eram cel mai bun public pe care-l putea găsi, cel care se plictisea cel mai încet de poveștile sale improbabile și de pălăvrăgeala lui permanentă.

Închisoarea nu-l afecta deloc. Poate că trecuse prin situații mai rele. Poate că unii oameni sunt pur și simplu

mai rezistenți la lume decât mine. Spiritul lui era neîmpuținat, la fel de puternic în ziua în care a părăsit închisoarea ca în ziua în care sosise.

Când a plecat, mi-a făcut cu mâna și i-a salutat pe ceilalți.

— Ne mai vedem, șefule, am șters-o de-aici.

Și a dispărut din viața mea la fel de repede precum a apărut.

Odată, am visat că mă aflu într-un oraș și că mergeam pe o stradă împreună cu tine, liberi în soarele aproape de amurg. Păream să cunoaștem locurile, să ne simțim în largul nostru acolo. Peste tot era liniște și calm. Eu am auzit vocea lui Karim strigându-mă și ne-am oprit, întorcându-ne să-l așteptăm. V-am făcut cunoștință și el s-a apucat să-ți istorisească povești din închisoare, povești inventate de el, iar tu păraai nedumerită, neștiind dacă să-l crezi sau nu. Visul a fost foarte limpede. Îmi amintesc întocmai fericirea pe care am simțit-o. Chiar și acum îi simt căldura, de parcă a fost ceva ce am trăit aieva. Poate că într-o zi voi alege să cred că visul acela a fost adevărat, astfel încât va deveni o amintire și voi uita că a fost doar un vis.

*

În anii din urmă, închisoarea s-a schimbat. După ce au bombardat America și a venit războiul, revărsându-se peste munții din Afganistan. Mă întreb cât de departe se va întinde. Aici a existat dintotdeauna violență, dar, ascultându-l pe Abbas, mi-e limpede că situația s-a agravat. Nu am înțeles-o pe deplin atunci, însă dovada se afla acolo, în fața mea. Închisoarea s-a aglomerat mai mult ca oricând. Era ticsită cu bărbați dintr-o groază de popoare. Veneau din Arabia Saudită, din Yemen. Unii dintre ei erau buimăciți, pierduți, la mare depărtare de casa lor. Au fost luni când în fiecare zi soseau alți oameni, deși mulți dintre ei nu rămăneau multă vreme.

Unii erau vânduți americanilor pe post de teroriști ori rebeli. Nu sunt sigur dacă vreunii dintre ei chiar erau. Poate că unii erau soldați, dar mulți dintre aceștia luptau doar pentru că li se dădea hrană. Printre cei luați se aflau și oameni nevinovați – sau, cel puțin, vinovați de alte crime decât lupta împotriva americanilor. Americanii ofereau recompense bănești pentru ei și părea să nu le pese cine erau acei oameni.

Cândva, asta mi s-ar fi părut de neînțeles, dar poate că nu e chiar atât de greu de priceput. Oamenii își vindeau compatrioții din lăcomie sau fiindcă era o metodă convenabilă de a scăpa de adversarii politici sau de cei pe care doreau să se răzbune. Îi vindeau pentru că se ivise ocazia și, de asemenea, poate pentru că însemna că-i puteau păcăli pe americani, le puteau lua banii, de parcă asta le conferea o oarecare putere asupra celor care exercitau atâta influență într-o țară care nu era a lor.

Într-o zi, am văzut un american în închisoare sau cred că am văzut. E posibil să-mi fi imaginat, să-mi fi închipuit bărbatul ăla în vise, din poveștile care circulau printre deținuți. Însă am amintirea unui alb care stătea în picioare în ușa deschisă, îmbrăcat în haine kaki și purtând ochelari de soare în ciuda penumbrei din celulă. Lângă el se afla un pakistanez în costum și cei doi stăteau de vorbă în timp ce ne priveau. Americanul citea nume de pe o listă, un scurt pomelnic, iar pakistanezul clătina din cap la auzul fiecăruia.

Mi-a trecut prin minte că s-ar fi putut să mă număr printre cei vânduți. Nu ar fi fost greu să inventeze o poveste: că fusesem prins trecând granița; că eram afgan, taliban, rebel. Nu mai eram prea mic pentru ca așa ceva să fie plauzibil. Ce mai conta dacă negam? Mă pot gândi doar că am fost cruțat deoarece eram prea slăbit. Pielea mea plină de cicatrice și subțirimea membrelor vădeau că eram încarcerat de mulți ani. Încă mă minunez cât de subțiri îmi sunt picioarele; e un miracol că mă susțin. Nu, nici măcar americanii nu ar fi crezut că luptasem, așa că

trebuie să fi fost lipsit de valoare pentru temnicherii mei.

Fusesem băgat la închisoare nu pentru a fi pedepsit, ci pentru a fi uitat. Nu existase niciun proces, nicio judecată, și poate că nu există niciun dosar, nicio dovadă scrisă. La zece ani după ce am intrat la închisoare, până și gardienii erau alții și nu mai cunoșteam pe nimeni de pe vremea când sosisem acolo.

Abbas

Când mă trezesc în după-amiaza asta, în casă e liniște. Eram frânt de oboseală, ca întotdeauna după plimbarea de dimineață, și am dormit în orele când canicula era în toi. Mi-e sete când mă trezesc și când mă ridic în picioare mă ia cu amețală. Mă duc să-mi iau apă din urciorul din bucătărie. Tot niciun sunet. E târziu; am dormit mai mult decât voiam și sunt sigur că Alifa s-a întors de la școală.

Ușa de la birou e deschisă – Abbas o ține închisă când lucrează – și dinăuntru nu se aude niciun zgomot. Bat ușurel în ușă și, neauzind niciun răspuns, arunc o privire rapidă înăuntru, în căutarea lui Abbas. Uneori e cufundat într-o carte sau un ziar și nu aude ciocănitul. Însă nu e acolo. Înainte să mă întorc să plec, remarc un spațiu gol de pe perete, între două rafturi de cărți, unde de obicei atârnă un tablou. E o lucrare mică, în ramă de lemn, acoperită cu o bucată de sticlă. O miniatură, așa o numește Abbas. Nu știu nimic despre astfel de lucruri, dar mi se pare foarte frumoasă și am mai admirat-o până acum. Reprezintă o femeie în picioare, cu o mână întinsă în sus într-un desiş cu fructe. Cu cealaltă mână, femeia a aruncat ceva pe pământ – nu văd ce anume, poate o piatră, o sămânță sau un sămbure. Voalul ei e de un roșu luminos, cu marginile tivite cu vopsea aurie. Ochiul ei, văzut dintr-o parte, e verde. Culorile și detaliul sunt minunate. Fiecare frunză a desişului are propria sa culoare și formă.

Îi găsesc în grădină. Stau la masa de pe terasă, cu miniatura așezată în fața lor. Au hârtie și un set de acuarele și Alifa încearcă să copieze tabloul.

— Ei, aici erai.

— Da, cu artista. Vrei să pictezi? mă întreabă Abbas.

Sunt tentat, deși mă simt prea bătrân pentru astfel de lucruri. Abbas mă tratează uneori ca pe un copil. Poate că nu e absurd. Cândva, Alifa ar fi protestat, dar acum

obiecțiile ei sunt doar de formă. Își dă ochii peste cap în timp ce face asta, dar împinge o bucată de hârtie spre mine.

— Presupun că poate și el să încerce.

Mi-e greu să-mi înăbuș un zâmbet. Sunt succese mici, dar îmi aduc o fericire imensă. Au meritat așteptarea.

— Îți mulțumesc. Însă doar am să mă uit, dacă-mi este permis.

E limpede că liniile desenului ei sunt imperfecte, că imaginea femeii e mai stângace, ușor înclinată. Însă Alifa are ochi buni. Mici detalii din lucrarea originală apar pe hârtia ei, fără ca tatăl ei să o îndrume deloc.

— Mai încet, Alifa. Nu e nevoie să te grozăvești în fața oaspetelui nostru. Uită-te cum e întoarsă mâna ei, așa. La fel e și a ta?

Alifa studiază miniatura și face gestul respectiv cu propria-i mână, după care își corectează pictura.

— Ei, ai văzut. Excelent.

Copila îmi aruncă o privire fugară, în parte mândrie, în parte îmi dă de înțeles că nu aș putea să mă descurc nici pe departe la fel de bine. Nu am nicio îndoială că așa e și înclin capul pentru a-i recunoaște măiestria, dar ea s-a întors deja la pictura ei. Are o putere de concentrare foarte mare, în vreme ce propria-mi minte tinde să hoinărească. Chiar dacă am avut cândva o asemenea disciplină, a dispărut de mult.

E o mare plăcere să-i vezi pe tată și pe fiică împreună. Îmi va fi groaznic de dor de ei când voi pleca. Pe când stau și mă uit la ei, mă gândesc la surorile mele, care poate că stau cu tatăl meu la o masă, departe. Deși, desigur, surorile mele au crescut și e un vis zadarnic, cu ochii deschiși.

Îmi iau caietul și mă așez un pic mai departe de ei, ca să scriu o vreme, iar apoi îl las deoparte și merg să fac pâine în cuptorul de argilă. Sunt niște lucruri atât de banale, care nu necesită cine știe ce efort, dar noutatea, raritatea lor pentru mine nu a dispărut încă. Sper că vei

înțelege de ce îți povestesc în amănunt lucruri atât de minore și că poți simți ceva din plăcerea pe care o găsesc în ele.

Închisoarea

Nu mi s-a spus de ce am fost eliberat. A fost un miracol, presupun, deși m-a lăsat indiferent. Într-o zi, un gardian mi-a rostit numele și a venit să mă scoată din lanțuri, iar eu m-am dus ascultător cu el. Nu știam dacă urma să fiu mutat în altă celulă sau dacă eram dus să fiu bătut. M-a condus afară pe coridoarele pardosite cu gresie, descuind porțile pe măsură ce treceam, și m-a împins afară pe o ușă. Am mers prin curte și eu mi-am întins instinctiv gâtul, căutând rândunici pe cer. M-am împiedicat când am făcut asta și gardianul a bombănit supărat, târându-mă mai departe, până la intrarea închisorii, unde porțile s-au deschis pentru a ne lăsa să trecem. M-a lăsat acolo, la marginea drumului. Nu aveam încredere în el. Era, de bună seamă, un truc ciudat de-al lui, un reghi pe care mi-l juca. Am stat acolo multă vreme, așteptând să fiu dus înapoi înăuntru. Când mi-am simțit picioarele slăbite, m-am așezat în țărână. Apoi, porțile s-au deschis din nou și gardianul s-a întors, dar numai ca să țipe la mine, să dea cu piciorul în mine și să mă înjure până când am plecat de acolo.

Eram dezorientat și epuizat. Nu știam unde mă aflui sau ce ar trebui să fac. Ținutul larg deschis în fața mea era înspăimântător. Senzația de panică mi-a umplut pieptul și mai că m-am întors la porțile închisorii, ca să-mi dea drumul înapoi înăuntru. Numai teama de violență m-a oprit. Bănuiesc că m-am îndepărtat. După aceea, nu prea-mi amintesc mare lucru.

Trebuie să fi mers multă vreme. Cred că am oprit un șofer de camion aflat în trecere ca să mă ajute, căci am o frântură de amintire în care stau într-o cabină ce vibrează nestăpânit deasupra motorului ce trage din greu. Țin minte fumul de la motor și cum mă zgâlțâiau drumurile denivelate; îmi amintesc că mi-am strâns brațele în jurul stomacului, apăsându-mi puternic vârfurile degetelor pe

coșul pieptului, ca să nu-mi fie greață.

Nu știu cum am început s-o iau înapoi spre casă. Nu am ajuns la familia mea, care oricum nu mai era acolo, dar am ajuns aproape de fosta mea casă, m-am prăbușit la doar câțiva kilometri de ea. Nici măcar nu sunt sigur dacă mergeam în direcția bună atunci când am căzut în șanț, unde m-a găsit, ceva mai târziu, Abbas, când se ducea cu prietenii la ceainărie pentru o seară de taifas la table.

Am stat în temniță cincisprezece ani. Acum am douăzeci și nouă de ani. Trupul meu aparține unui bărbat mult mai în vârstă. E o relicvă pe care o cunosc mult prea intim: cicatricile astea, forma asta slută.

Atâția ani! Mi s-a luat totul. Sănătatea și familia. Mi-au luat persoana care aș fi putut să fiu și mi-au dat în loc o jumătate de om, o umbră. Nici măcar acum nu sunt sigur că voi mai simți vreodată o plăcere de durată. Capacitatea mea pentru așa ceva a avut de suferit. Durerea s-a retras, dar lasă în urmă-i o absență, o lipsă de bucurie. Dacă ești în stare, imaginează-ți că respiri, dar că nimic nu se clintește înăuntru. Da, simt ușurare că sunt liber, și încă o mare ușurare, dar nu am nicio bucurie. Plăcerile m-au părăsit, asemenea petalelor smulse dintr-o floare sau căzute pradă gerului iernii.

Totuși, ceva a ieșit la suprafață intact din anii aceia. Un al doilea miracol, poate. Încă tânjesc după tine. Încă simt iubire pentru tine. Nu știu cum de acest sentiment nu a fost distrus. Poate ai vrea să spun că iubirea e puternică, de-asta, însă tenebrele despre care ți-am povestit erau și mai puternice: puteau să șteargă universul, să alunge definitiv stelele de pe cerul nopții. Nu credeam că iubirea ar putea să reziste în confruntarea cu o astfel de forță și mă minunez că a fost cruțată.

Asta mi-au făcut, iubita mea. Ție ce ți-au făcut? Te implor să-mi povestești, căci nu am avut cum să aflu.

Livada

Plimbarea mi se pare un pic mai ușoară azi. Durerea din picioare scade pe măsură ce merg și sunt în stare să-mi lungesc pasul. Știu că trebuie să încerc să-mi îmbunătățesc postura. Merg aplecat mult în față și articulațiile mele protestează, iar spatele mă doare când încerc să mă îndrept. În parte, acest lucru are cauze fizice, e consecința relexor tratamente și a traiului îndelungat în spații îngheșuite. Încă nu m-am obișnuit cu libertatea de a mă întinde. Însă e și un obicei, corpul meu luându-și fireșc o poziție defensivă, încovoiată, așteptând încă să fie bătut.

Printre pomi, ascunsă vederii de unde stau eu, e casa vecinului nostru – cât de ciudat că încă mă gândesc la ei ca fiind vecinii mei –, unde pe vremuri, cu mult timp în urmă, a avut loc o nuntă. M-am gândit mereu că într-o bună zi voi merge până acolo, să văd dacă a rămas ca înainte, dar până acum nu am simțit nevoia. Am știut de îndată ce am ajuns la livadă că acesta e locul. Aici, unde se sfârșește zidul cel jos, cu spatele rezemat de copac.

Astăzi, stau și privesc furnicile. Autostrada lor se întinde nu departe de picioarele mele, insectele revărsându-se în ambele direcții de-a lungul ei. Mi-am adus de mâncare o mână de migdale și le țin în căușul palmelor, ridicându-le spre față ca să le inspir mirosul slab. Îmi stârnește foamea, deși o foame plăcută, căci aduce cu ea o nerăbdare ușor de potolit. Le mănânc una câte una, până ajung la ultima, iar pe aceasta o sfărâm în bucăți mai mici, pe care le pun aproape de cărăriua furnicilor. Le dibuie rapid: una dintre făpturi se abate de la traseul său până când le găsește, iar pe urmele ei vin alte câteva, până când o panglică sinuoasă de insecte se scurge între cărare și migdală. Prima furnică pare să facă o încercare eșuată de a clinti o bucățică de migdală, poate cântărind-o, dar apoi, ca prin minune, o ridică și, fără să

încetinească, se întoarce la calea principală a furnicilor. Restul grămezii este atacat la fel de micul furnicar, bucățile sunt transportate pe spinare, uneori ridicate cu o altă furnică agățată încă de ea, astfel că furnica lucrătoare cară atât migdala, cât și cealaltă furnică. În curând, mâncarea a dispărut și noua panglică se încolăcește și se subțiază treptat, până când e absorbită înapoi pe calea principală. Doar una, două furnici rătăcite mai străbat zona în zigzag, căutând fărâme care ar fi putut să le scape suratelor lor.

Furnicile nu se împrăștie când mă ridic în picioare, deși am grijă să nu calc pe ele. Mergeți în sălașurile voastre, furnicilor, să nu vă strivească, fără să vrea, Solomon și războinici lui!

Printre crengi, se coc rodiile. Au căzut și ultimele petale din florile lor. Am fost tentat să iau una, dar încă nu sunt perfecte, culoarea cojii nu e caldă încă, așa că voi avea răbdare. E minunată promisiunea unui fruct proaspăt desfăcut, cu suc curgând din bobitele sparte, iar asta va face ca plimbarea următoare să fie și mai ușoară. Mi-a fost dor să gust din nou dintr-o rodie. Și numai gândul la asta e de-ajuns să-mi lase gura apă și să-mi chiorăie stomacul. Amintirea acelui gust nu e cu nimic mai prejos decât amintirea copilăriei mele. Ori de câte ori eu sau surorile mele ne stricam la stomac, ni se dădea o cană de suc, dimineața și seara, cât timp eram bolnavi, ca să ni se liniștească burta. Ni se dădeau rodii ca să ni se aline tăieturile și juliturile, pentru a ne potoli tusea și a ne scădea febra.

Ce lucru extraordinar e memoria. Zilele acelea nesfârșite din închisoare, cu rutina lor goală încă impregnată în cutele pielii mele, se estompează. Devin deja ca o poveste care mi-a fost spusă cândva și apoi reamintită, ca și cum s-ar afla la oarecare distanță. Sunt umbrite de îndoială, iar din suferința de care eram atât de sigur mi-e greu acum să spun ce a fost adevărat și ce a fost coșmar.

Totuși, când stau așezat aici, dacă închid ochii și-mi întind brațele printre crengile joase ale pomului, într-o clipită sunt din nou copil, mergând călare pe umerii tatălui meu, minunându-mă de lumea aflată sus între crengi, de lumina strălucitoare a soarelui filtrată printre ele.

Mi-e teamă

Saba, mi-e teamă că m-ai uitat de mult. Nu, mai mult de atât. M-am gândit la asta așa de mult și nu-mi voi ascunde gândurile față de tine. Mă tem că, dacă îți amintești de mine, chiar și cu drag, atunci forța sentimentului meu te va tulbura. Că, atunci când ne vom întâlni, te va întrista să vezi că am rămas un copil, în vreme ce tu te-ai eliberat de acele emoții adolescente și ai devenit femeie.

Vei citi aceste rânduri și vrei crede că sentimentul pe care îl încerc a ajuns să fie o obsesie pentru mine? Sentimentul acesta, care odinioară a fost adevărat, dar care a ajuns să existe doar în inima mea? Iubirea trebuie împărtășită, căci altfel e doar nebunie. Oare și eu, asemenea lui Ibrahim Jamal, cu gândurile sale de răzbunare, am permis ideilor mele să se separe de lume, astfel încât au devenit ceva mai mare și mai puternic, încât trebuie să trăiesc mereu în ele și niciodată iar cu adevărul? Gândul la tine a fost destul de puternic pentru a denatura lumea, pentru a-mi schimba mintea în chipuri ciudate. Mi-e teamă că, agățându-mă de această idee, am schimbat adevărul a ceea ce am avut noi, fără putința de a-l restaura. Că, luându-l în beznă, i-am permis să se altereze, că a devenit ceva ce aparține doar imaginației mele.

Astea îmi sunt temerile. Și este adevărat că eram copleșit de teamă când mă gândeam la tine, când nu știam unde ești sau ce faci. Că am fost aproape bolnav de gelozie pe cei care puteau să te cunoască. Știam că era zadarnic, știam că era stupid, dar nu mă puteam abține. Mă gândeam la tine permanent, obsesiv. A trebuit să îndur frustrarea imposibilă de a nu ști și conștiința faptului că tu nu știai nimic de mine, că într-o clipă încetasem să mai fac parte din viața ta. Voiam atât de mult să știi măcar că sunt în viață.

Ascultă, nu te-am ales la întâmplare. M-am agăţat de tine pentru că de tine era inima mea cel mai sigură. Cu tine nu aveam îndoieli: cu tine ştiam întotdeauna sigur.

Am spus că nu-l cunosc pe băiatul care am fost odinioară. Într-adevăr, tot ce mai rămâne din el e această dragoste pentru tine. A fost singurul lucru care a supravieţuit. Era cel mai puternic lucru pe care-l avea, de aceea m-am agăţat de el atât de ferm. Chiar condamnându-mă la o groaznică nefericire, el m-a salvat. Sau dacă nu iubirea m-a salvat, atunci amintirea iubirii, care e la fel de puternică.

Dacă-mi întreb acum inima: *te iubesc?* atunci răspunsul ţâşneşte rapid, copleşitor şi cert: *da*. O simt cu fiecare părticică din mine. Şi mă încred în inima mea, căci nu am nimic altceva. Însă adevărul e că a trecut mult timp şi chiar şi eu, acum, mă îndoiesc de sentimentele mele. E posibil să iubeşti pe cineva atâta amar de vreme, în absenţa sa, şi ca iubirea aceea să rămână neştirbită şi sinceră? Am fost despărţiţi atâta timp. În decursul anilor, în mintea mea, tu trebuie să fi devenit ceva ce nu eşti; o alcătuire care seamănă foarte puţin cu persoana din realitate. Mă lupt să fiu sigur cine am fost *eu* cândva, înainte de toate astea. Atunci cum aş putea să te cunosc pe tine, fără să ştiu nimic despre viaţa ta?

E imposibil să rezolv singur aceste lucruri. Am crezut că nu trebuie decât să te văd şi atunci voi şti. Atunci totul, îndoiala şi confuzia, se va limpezi şi tot ce e doar iluzie va dispărea. Aşa că la asta sper. Dar mi-e şi teamă, căci nu mai am încredere că răspunsurile pe care ni le oferă viaţa sunt atât de simple – sau sigure.

Livada

Astăzi am desfăcut o rodie. Le-am urmărit atent și cele mai timpurii sunt minunat de coapte. Știam că nu ar trebui să o iau, dar n-am putut să rezist. Absența ei va trece neobservată, iar corpul îmi era însetat după gustul ei. *Mâncați din fructele lor când sunt coapte*, zice Coranul. Am stat multă vreme să o aleg pe cea mai bună pe care am putut-o găsi, cu coaja tare, strălucind ca obraji tăi în lumina dimineții. Am cules-o cu grijă, ca să nu scutur celelalte fructe din jurul ei, și apoi am ținut-o în mână, închizându-mi palma și simțindu-i coaja pe piele. Pentru a vedea dacă e coaptă bine, mi-am dus-o la ureche și am lovit-o ușurel, fiind răsplătit cu acel sunet straniu și perfect, aproape metalic.

Mi-am înfipt degetele mari pentru a crăpa coaja și apoi am rupt fructul în două, privind cum se desfăceau bobیțele dinăuntru de pielea moale și amară care le ținea laolaltă. Îmi tremurau mâinile când mi-am dus fructul la gură. Oh, gustul sucului pe limba mea! Era atât de dulce, încât îmi tremurau buzele, însă după aceea în gură îmi rămânea acea acreală ușoară, abia simțită. A fost minunat. Am înfulecat cele două bucăți, atent să nu îmi scape nici măcar o bobیță. Când eram mici, mama ne spunea acest *hadith*^[8]: că rodiul s-a aflat printre copacii care creșteau în grădina raiului și că toți rodii sunt urmașii aceluia copac. Așadar, în fiecare fruct e un sâmbure ce aparține aceluia copac original și, când mâncăm, trebuie să nu ne scape nicio bobیță, căci s-ar putea să fie cea sfântă. Asta făceam când eram copil și asta am făcut din nou acum, dintr-o obișnuință care îmi aduce încă mare plăcere.

După ce am terminat de mâncat fructul, am simțit imediat o poftă lacomă de încă unul și m-am ridicat și am întins mâna după altul. M-a copleșit un val brusc de indignare, sentimentul că, la urma urmei, livada a

aparținut cândva familiei mele, că nu ar fi trebuit să ne fie luată. Însă acest sentiment a trecut la fel de repede cum a apărut și am rămas acolo, cu brațele întinse în sus, simțindu-mă ca un prostănac, și nu am mai cules nimic, ci m-am dus acasă; plăcerea îmi dispăruse din inimă, iar dulceața din gură mi s-a preschimbat în amăreală.

Tatăl meu

Ieri am aflat că tata a murit. Iubita mea, simt o mare durere în piept. Toți anii aceia când am sperat să-l văd! Toți anii aceia când n-am știut ce s-a ales de familia mea și nici ei n-au știut nimic de mine! Oh, tatăl meu! Mi se sfâșie inima și apoi se reîntregește la loc, cu o rană în miezul ei care nu se va vindeca niciodată.

Vestea a venit de la Abbas, care a continuat să se intereseze pentru mine. Mi-a dat-o cu blândețe. Stătuse de vorbă cu un om care știa livada și își amintea de vremurile când aceasta aparținuse familiei mele. Relatarea omului era neclară pe alocuri – nu era sigur dacă boala tatălui meu însemnase că fuseseră nevoiți să renunțe la livadă sau dacă aceasta le fusese luată, dată unui mai-mare al tribului din zonă, în schimbul loialității sau al unor favoruri. Însă, indiferent care ar fi fost adevărul, tata s-a îmbolnăvit și a murit la puțină vreme după ce au rămas fără livadă. Omul credea că familia tatei se mutase în sud, la Multan.

Și toate astea s-au întâmplat cu zece ani în urmă. Zece ani de neștiință – e greu de îndurat. Mă întreb ce boală a avut și când s-a abătut asupra lui. E mult prea ușor să-mi imaginez că pierderea livezii a fost prea de tot pentru tata și că i-a frânt inima. Îmi revine o teamă de demult, aceea că eu am fost responsabil pentru tot, fiecare nenorocire; că nu m-am făcut doar de rușine, ci mi-am distrus și familia.

Vestea conținea și o fărâmbă de speranță. Numele de Multan – niște veri ai mamei locuiesc acolo și nu pare improbabil ca, trebuind să plece, ea să se fi dus la ei. Nu am adresa, dar îmi aduc aminte numele de familie și știu, în sfârșit, de unde să încep. Totuși, date fiind împrejurările, mă tem că nu voi fi primit cu bucurie și că nu vor vrea să știe de mine. Poate că e mai bine să mă creadă mort, să nu le mai pot aduce alte necazuri.

Azi-noapte am dormit prost și m-au chinuit vise zbuciumate. Sunt sfâșiat de suferință și rușine. Mi-e greață și îmi simt măruntaiele putrede, de parcă toate lunile de recuperare au fost în zadar.

Nu m-am simțit deloc mai bine azi și plimbarea de dimineață nu mi-a făcut nicio plăcere. Sunt ostenit din cauza ei, dar tot nu pot să dorm, așa că stau până târziu în grădină în seara asta, în timp ce temperatura aerului scade și stelele încep să strălucească în întuneric. Tremur de frig. Răcoarea e înviorătoare după arșița plină de praf de pe drum de azi-dimineață și încerc să-mi îngădui să mă simt curățat de ea.

În unele nopți de vară, pe vremea când eram copil, dormeam afară. Tata căra covoare din casă și le punea unele peste altele pe terasa acoperișului, după care așeza saltelele peste ele. Ne întindeam în culcușurile ca niște movițe și ne înfășuram în păături. După canicula de peste zi, răcoarea era o binecuvântare și puteam să mă adăpostesc adânc sub greutatea cuverturilor. Mama ne spunea povești despre stele până adormeam. Mi-aș dori să-mi amintesc toate poveștile acelea. Încă pot să găsesc cele două stele despre care știu că erau surori într-o poveste și că una îl urmase pe un prinț într-o țară îndepărtată și rămăsese acolo, chiar și după ce prințul murise, despărțită de sora ei geamănă de imensul șuvoi ceșos de stele ce se afla între ele.

Așadar, stau afară, privind dărele strălucitoare lăsate în urma lor de stelele căzătoare, minunându-mă de vastitatea lumii. E uimitor că toate aceste stele sunt aceleași cu cele pe care le vedeam odinioară, imposibil de numărat, atât de dese pe cer, încât imaginea lor se amestecă, încețoșată. Încerc să-mi reprim sentimentul de vinovăție. Însă faptele noastre nu pot fi anulate. E o altă povară cu care va trebui să trăiesc. Mi se pare grea, în seara asta, iar frigul nu mi-o va lua din suflet.

Satul

Când eram mic, nu sesizam schimbarea. Nu știam că anumite moduri de viață pot să treacă pur și simplu sau că popoare întregi pot fi silite să plece din casele lor, că unele sate încetează să mai existe. Timpul se întinde fără sfârșit când suntem mici și totul este pur și simplu așa cum este. Părinții și bunicii noștri sunt mereu prezenți și nu par să îmbătrânească. Căminul e un lucru fix, neschimbător, la care te poți întoarce întotdeauna, iar copiii rămân copii, plăcerile și nevoile lor sunt simple și statornice. Lumea este ceea ce este.

Acum, însă, schimbarea vine foarte repede. Războiul, care a înconjurat aceste văi fără a pătrunde în ele, începe să amenințe. Granițele sunt trecute de armate, precum și de idei. Se ridică voci noi, ale căror cuvinte ajung până și la mine, care stau retras între zidurile grădinii lui Abbas. Ele cer impunerea aplicării *Shariei*. Când vorbesc despre *tradiție*, nu se referă la modul de viață pe care-l cunoaștem de generații întregi. Ghicitorii vor fi bătuți pentru a fi alungați din piață, școlile vor fi închise. Acele voci nu vorbesc despre noi ca și cum am aparține în continuare Pakistanului. Poate că ținutul acela a fost întotdeauna o țară îndepărtată, imaginară, care aparținea câmpiilor, a căror întindere nu ajunge până în aceste regiuni înalte.

Săptămâna trecută, peste gardul unei școli de fete din valea învecinată a fost aruncată o bombă. Două copile și o profesoară au fost ucise de schije de metal. E greu de crezut că se întâmplă așa ceva aici, în locurile copilăriei mele. Cei care au făcut asta îmi sunt străini; au citit o altă carte, nu cea pe care am studiat-o eu, cu mulți ani în urmă. Însă cred că îi înțeleg. Am văzut cum se revarsă mânia când e împiedicată să lovească în ceea ce o ține încătușată. Trebuie să se abată undeva, așa că se abate asupra celor care nu se pot apăra. Astfel de oameni

acționează pentru a se simți puternici, pentru a-și afirma lumea asupra noastră. Ei cred că trebuie să triumfe sau altfel totul e pierdut. Și nu se tem să distrugă, căci nu înțeleg ce anume distrug.

— Asta pentru că ei înșiși nu au primit o educație, spun eu. Le e teamă de ceea ce ar putea să învețe oamenii.

— Învățătura face dintr-un om bun unul și mai bun, dar dintr-un om rău unul și mai rău, recită Abbas, oftând. Se uită la mine și îmi explică: E un proverb. Deopotrivă trist și adevărat.

De atunci, școala Alifei e închisă, cu toate că Abbas își pune speranțele că se va redeschide. E plecat adesea de acasă, ca să stea de vorbă cu prietenii săi și cu mai-marii satului, îndemnând la calm, la rațiune.

Totuși, nu e mulțumit că eu continui să-mi fac plimbările matinale.

— Ce să aibă cu mine astfel de oameni? îl întreb. Nu am bani, nu au ce să-mi ia.

— Sunt în căutare de recruți.

— Dar eu nu doresc să mă alătur lor.

Se uită la mine să vadă dacă vorbesc serios. Uneori, uită că știu puține despre lume.

— Nu cred că o asemenea poziție le-ar fi pe plac, îmi zice el.

M-a convins să fiu grijuliu, cel puțin. În drumul meu, mă opresc din când în când ea să privesc înainte și înapoi, atent la vreo mișcare. Nu am întâlnit pe nimeni, doar din când în când câte un cioban care colindă cu caprele pe culmi sau vreun camion singuratic în trecere, vopsit în culori vesele și împodobit ca pentru nuntă. Într-o dimineață, a venit spre mine un bărbat pe motocicletă, un vehicul simplu, foarte vechi, un pic mai mult decât o bicicletă cu un mic motor atașat. În spatele lui erau puse într-un teanc instabil trei cutii mari, legate cu o sfoară. M-am dat la marginea drumului, dar el nici măcar nu s-a uitat la mine, ținându-și ochii ațintiți pe drumul denivelat

în timp ce motocicletă înainta încet, ducându-l doar un pic mai repede decât ar fi mers pe jos. Nu știu de unde venea sau încotro se ducea. Așa că, deocamdată, plimbările mele continuă. Dacă drumurile vor deveni nesigure pentru mine, atunci ele vor fi mult mai nesigure pentru tine și oricum scopul acestor călătorii ale mele va dispărea.

În livadă, rodiile atârnă coapte în pomi, coaja lor roșie închizându-se la culoare cu fiecare zi, căpătând nuanțe de purpuriu și roșu-violaceu. Până acum ar fi trebuit culese. În fiecare dimineață, ajung aici așteptându-mă să văd crengile golite de fructe, dar ele sunt încă pline. E limpede că proprietarul își neglijează recolta. Poate că pur și simplu nu știe ce face sau poate că nu are nevoie de venitul pe care i l-ar aduce fructele și livada a fost într-adevăr doar un dar pe care nu-l voia, plata pentru un serviciu pe care l-a făcut familiei mele sau o dovadă de loialitate. M-ar amări cumplit să știu asta, să văd pământul care a fost îngrijit cu dragoste atâția ani căzut pradă lăcomiei și risipei. Fructele vor începe să se crape dacă vor mai fi lăsate mult. În curând, la atingerea ploii pe coaja întinsă, se vor umfla și vor plesni. O furtună ar distruge recolta.

Grădina

Astăzi, stau cu Alifa în timp ce citește din cărțile ei. Îi e dor de școală și postim amândoi, ceea ce nu îi înșeninează prea mult dispoziția după-amiaza. Însă a decis să-și epuizeze energiile cărturărești neîmplinite concentrându-și asupra mea, așa că am ajuns să petrecem mai mult timp cu scrisul și cititul meu decât cu al său. Alifa este o profesoară mult mai severă decât tatăl ei. Abbas îmi permite, cu blândețe, să fac greșeli și, dacă nu le sesizez singur la un moment dat, îmi atrage delicat atenția asupra lor. Însă fiica lui îmi urmărește pixul cu mare atenție și se repede de cum s-a produs inevitabila greșeală, luându-mi pixul din mână și corectând-o, arătând apoi cu degetul, exasperată, spre noua versiune de pe pagină.

— Ah, da, îi zic eu. Ai dreptate. Ce nătâng sunt.

Ea înclină scurt din cap, cu satisfacție, și continuăm până la următoarea mea greșeală.

Energia ei pentru acest tip de muncă este mai mare decât a mea, iar atenția mea se abate aiurea cu mult înainte ca a ei să înceapă să scadă. Se străduiește cu mine o vreme, până când, hotărând poate că sunt incorigibil, se trage spre spate, îndepărtându-se de carte.

— Nu vei deveni mai bun dacă nu încerci.

O aprob din cap, simulând o melancolie pe care nu o simt, și îi spun:

— E mare păcat, pentru că ești o profesoară bună.

Încrețește un pic din nas, căzută pe gânduri câteva clipe, ca pentru a decide dacă o tachinez sau nu.

— Și eu cred la fel, zice ea și pare atât de sigură, atât de serioasă, încât nu mă pot abține să râd.

Tresare când mă aude – mă îndoiesc că m-a auzit râzând măcar o dată în lunile de când sunt aici – și apoi își ia o expresie jignită, iar eu trebuie să o liniștesc rapid.

Adevărul e că îi sunt foarte recunoscător pentru ajutor.

Aveam foarte multe să-ți spun și m-am întrebat multă vreme cum aș putea s-o fac. Într-o discuție față în față, ar părea spusă în grabă. Ar fi atâtea de povestit și nu aș avea cum să încep. Așa, n-a fost nevoie să-ți spun totul deodată, ci fiecare lucru pe rând, drămuț pe bucățele, cum ai mânca un fruct. Și dacă vei ajunge într-adevăr să citești aceste rânduri, atunci poți să fii sigură că pasajele au fost din cale-afară de șlefuite, toate greșelile eliminate, datorită atenției riguroase a unei copile – o scriitoare mult mai bună decât voi fi eu vreodată.

Livada

Bună dimineța, pomilor; bună dimineța, zidule. Bună, prietenele mele furnici. Nu știu câte zile voi mai putea să vin să mă întâlnesc cu voi aici.

În sfârșit, se culeg fructele, deși oamenii care se îndeletnicesc cu asta o fac neglijent. Sunt rodii zdrobite pe jos. Erau atât de coapte, că s-ar putea să se fi crăpat de cum au fost atinse și să fi fost aruncate ca fiind lipsite de valoare. Pentru cele care nu au fost aruncate oricum e prea târziu. Dacă e culeasă mai de timpuriu, poama poate fi ținută la păstrare multe luni, dulceața sa fiind la adăpost sub coaja groasă. Dar acestea au fost lăsate prea mult, iar acum fructele vor continua să se coacă și după ce vor fi luate din pomi, așa că mare parte vor fi stricate la vremea când vor ajunge pe tarabele din piață. Poate că proprietarii știu asta, poate că nu știu. Poate că nu le pasă.

Mă întreb dacă și eu am venit prea târziu. Dacă ai venit aici cândva înaintea mea și ți-ai satisfăcut curiozitatea. Dacă ai venit cu mulți ani în urmă și te-ai învoit să-ți scoți trecutul din minte și nu vei mai veni niciodată din nou. E posibil, dar eu tot am venit. Întotdeauna am sperat.

Uneori gândesc că aș îndura iar toți anii aceia, numai de-ai veni.

Va trebui să plec curând. Abbas crede că a sosit vremea. Nu sunt sigur că-mi va cere vreodată să plec, dar îmi spune pe șleau că se teme pentru siguranța mea. S-a oferit, pe ocolite, să-mi cumpere un bilet de autobuz până la Multan și a lăsat să se înțeleagă că, de va fi nevoie să merg mai departe de atât, va putea să mă ajute din nou, căci are prieteni care îmi vor face rost de acte.

Știu că are dreptate. Deși nu am abuzat de ospitalitatea prietenului meu – chiar dacă, de bună seamă, trebuie s-o fi pus la încercare – am stat aici mult

mai mult decât mă așteptam și decât eram îndreptățit. În primul rând, nu mai sunt prea bolnav pentru a-mi vedea de viață. Plimbarea mi s-a părut mai ușoară azi-dimineață; trupul m-a durut mai puțin și aerul mi-a pătruns mai lesne în plămâni. Nu sunt teafăr – nici nu cred că voi mai fi vreodată –, dar sunt bine. Mai bine decât credeam că ar fi posibil.

Am fost egoist în aceste ultime luni. Însă a fost atât de plăcut să rămân! M-am bucurat aici de confortul și compania care mi-au lipsit atâta vreme și am tras de timp cât am putut. Pur și simplu îmi este frică de viitor, de nesiguranță. La închisoare, zilele îmi erau hotărâte de alții. Nu sunt obișnuit să am de ales; alegerile par să se răsfire din ce în ce mai larg, ca o sumedenie de cărări care se suprapun și dau spre câmpii de teamă. Ce bine ar fi să rămân aici, să-mi petrec diminețile în livadă și zilele în grădină.

Cu toate astea, în adâncul sufletului știu că nu pot. Trebuie s-o iau spre sud, departe de munți. Trebuie să-mi găsesc familia și va trebui să-mi găsesc de lucru. Pentru a-mi face curaj, îmi închipui Multanul, invocând o imagine cu orașul așteptându-mă, ca și cum ar fi cel despre care obișnuia Karim să vorbească, un oraș plin de minunății și de viață, cu cinematografe și tarabagii ce vând înghețată la marginea drumului. Îmi imaginez vedete din filme mergând pe trotuare, un hoț de buzunare vesel care dansează în urma lor.

Însă nu pot să plec deocamdată. Nu încă. Cine știe unde voi fi la anul – dacă voi putea să revin? Număr zilele care-mi rămân la livadă, una câte una. *Insha'Allah*, voi veni mâine și apoi voi veni și poimâine. După aceea, nu știu. Orice e posibil.

Grădina

Ieri au venit ploile, după-amiază. Toată dimineăta, aerul a fost greu, iar vântul bătea dinspre sud, potolit și foarte cald. Cerul era un singur nor, fără nicio culoare, aproape invizibil până când a început să se înnegrească. După ce m-am întors de la livadă, am stat la poartă cu Alifa, să privim fulgerele din depărtare și să ascultăm tunetul, care la început s-a auzit încet, dar apoi a crescut în intensitate pe măsură ce se rostogolea în susul văii, iar în cele din urmă a ajuns să se audă în aerul de deasupra noastră, precum pocnetul unui bici enorm. Am tresărit amândoi din cauza zgomotului, iar Alifa a scos un țipăt înăbușit, de teamă, înainte de a se retrage înăuntru. Era un zgomot cumplit, care părea să umple cu totul întinderile uriașe ale cerului. Valea s-a întunecat sub nori și, deși priveliștea era minunată, m-am simțit foarte mic și neputincios în lume. În scurt timp, am urmat-o pe Alifa în casă.

Azi-dimineăta am încercat să ajung din nou la livadă, dar ploaia torențială s-a abătut din belșug asupra muntelui și o viitură a măturat drumul. Am stat la marginea alunecării de teren, gândindu-mă să încerc să trec pe undeva, dar băltoaca era plină de noroi gros, care curgea încă, încet, peste marginea drumului. Nu am avut încredere că m-am întremat destul încât să trec fără să mă împotmolesc, așa că am făcut cale-ntoarsă și am venit să stau în grădină.

Furtuna trebuie să fi distrus ultimele fructe din livadă. Acum e iarnă; sezonul lor s-a încheiat. Dacă avem noroc, s-ar putea să ne mai bucurăm de câteva zile frumoase după ce se termină furtuna, dar nimic nu e sigur.

Abbas a lucrat dimineăta în birou și a venit să stea cu mine în timp ce terminam de pregătit prânzul.

Am încercat din nou, ca în urmă cu multe luni, să-i arăt recunoștința.

— Vreau să-ți mulțumesc pentru ospitalitate. Nu voi uita niciodată.

A zâmbit și și-a lăsat capul într-o parte în semn de apreciere. Ne-am strâns mâna.

— Alifa îți va duce dorul, a zis el. Nu că ar recunoaște.

— Va găsi alți elevi slabi pe care să-i muștruluiască. Și, fără nicio îndoială, vor fi mai atenți decât mine.

A dat din cap, amuzat, deși zâmbetul i-a pierit repede și chipul i s-a înnegurat.

— N-o să-i fie ușor, a spus el.

— Dar veți rămâne aici?

— Dacă așa vrea Allah.

Încerc să-i înțeleg generozitatea. M-am închipuit pe mine în locul lui, având o casă și adăpostind un bărbat bolnav pe care l-am găsit pe stradă. Oferindu-i un pat, haine și mâncare, plătindu-i medicamentele. Și nu reușesc deloc. Mă rușinez, dar adevărul e că nu mă pot imagina purtându-mă cum s-a purtat el. Poate că de vină e instinctul de conservare, deprins la închisoare, sau poate că e doar un egoism copilăresc, de care nu am avut încă ocazia să mă dezbar. Oricum ar fi, trebuie să încerc să fiu ca omul ăsta, pe cât sunt în stare. Trebuie să-l studiez așa cum i-am studiat cărțile și trebuie să învăț lecțiile.

După ce am mâncat, l-am ajutat pe Abbas să facă ordine în grădină, măturând aleile în timp ce el curăța răzoarele cu flori. Apoi, am stat un pic să scriu acolo, până când a venit iar ploaia și m-a alungat în casă. Furtuna din seara asta nu e la fel de violentă ca aceea de ieri, dar picăturile sunt mari și grele în aer și se lovesc tare de pământ când cad.

Mâine, atunci, dacă vremea se va domoli și dacă drumul va fi practicabil. Ultima zi.

Livada

Saba, iubita mea, iartă-mă dacă te plictisești de această istorisire. Mi-a mai rămas o singură parte din ea de povestit. O parte care nu e despre mine, ci despre o prietenă pe care am cunoscut-o cândva. Am cunoscut-o pentru foarte puțin timp, cu mulți ani în urmă. Poate că vei obiecta că am fost plecat prea multă vreme, că nu aș putea să știu nimic despre ea acum. Ei bine, e adevărat, nu știu mai nimic. E o străină, nu mai e fata care era odinioară și a trăit o viață ce a purtat-o departe de mine. Nu știu nici ce greutate a întâmpinat, nici cum au schimbat-o, nu știu nimic despre evenimentele din viața ei.

Orice e posibil. Dacă rușinea a ceea ce se spune că i s-ar fi întâmplat acum multă vreme nu a distrus-o, atunci poate că trăiește departe de aici, s-ar putea să se fi măritat și să aibă copii care au ochii la fel de luminoși și sunt la fel de ageri precum mama lor. Poate își iubește soțul, poate că e fericită. Am sperat numai la fericirea ei. Nu trebuie să-ți imaginezi că aș dori să i-o rănesc. Știu că nu se poate să se fi agățat de gândul la mine așa cum m-am agățat eu de gândul la ea.

Dar cred că încă își mai aduce aminte de locul ăsta, că se gândește la el mai des decât îi place să recunoască. Își amintește cât de frumoși sunt pomii dis-de-diminează, cât de iuți sunt păsărelele care zboară printre ei. Și îl ține minte, cu ceva ce aduce a tristețe, pe băiatul pe care l-a cunoscut cândva acolo, chiar dacă nu știe ce s-a ales de el, chiar dacă s-ar putea să-l creadă mort.

Cred, de asemenea, că sunt zile când durerea amintirii trebuie alinată înlăuntrul ei, când o copleșește devreme, înainte ca zorii să pătrundă în camera ei. Din când în când – poate când e sezonul rodiilor și acestea apar la piață –, durerea devine atât de puternică, încât se scoală să se îmbrace și iese din casă, aproape pe întuneric,

bălmăjind, dacă trebuie, vreun pretext despre o treabă ce trebuie făcută sau despre rude pe care trebuie să le viziteze.

Dacă nu e drum lung, va merge până în orașul în care a crescut și până la valea de deasupra lui. În lumina trandafirie a zorilor, va urca drumul, printre munții magnifici, în paloarea lor gălbuie. Ei o vor înconjura și o vor ocroti; greutatea lor bine cunoscută o va însoți, ca o alinare. În aerul de munte va simți un parfum vag de iasomie sălbatică.

Va merge până când va ajunge în locurile pe care le cunoștea bine pe vremuri și, când va fi ajuns la ele, se va îndrepta în sfârșit până la o livadă bătrână, unde în pomi atârnă, putrede, ultimele fructe. Restul au fost culese, deși târziu, mult prea târziu. Pe când lumina soarelui începe să coboare de pe crestele înalte, ea își va croi drum până la un anumit copac, la poalele căruia a dormit cândva. Și acolo se va opri, iar solitudinea plimbării ei matinale se va destrăma. Sub copac va sta un bărbat, exact în locul în care plănuise ea să se așeze.

Ea va fi rezervată față de el, poate că se va teme un pic, însă bărbatul nu se va ridica și nici nu-i va face reproșuri pentru că se află acolo de una singură. Va părea să nu o observe deloc, deși, de unde stă, are o vedere excelentă spre cărare și trebuie să o fi zărit apropiindu-se de departe. Va sta înfășurat în șal, cu nasul în caietul pe care l-a adus cu el, pixul mișcându-se cu repeziciune pe ultimele pagini ale acestuia.

Ea îl va privi un răstimp, până când ceva din firea sau aspectul lui o va face să decidă că nu prezintă niciun pericol – poate va băga de seamă că rândunicile nu sunt tulburate de prezența lui. Siguranța de sine îi va reveni și îl va saluta cu o înclinare din cap: *Assalaam alaykum*, intenționând, poate, să-l întrebe despre livadă, despre familia căreia i-a aparținut pe vremuri. Preț de o clipă nesfârșită, el nu-i va răspunde, ca și cum n-ar fi auzit-o. Aerul va rămâne nemișcat. Pixul va continua să alunece

pe hârtie. La un moment dat, se va opri, cu siguranța că în sfârșit a terminat povestea, iar mâinile sale se vor relaxa. Își va ridica fața spre ea, iar ea va zări deasupra bărbii lui un unghi familiar al obrazilor, va sesiza culoarea ochilor lui. Brusc, într-o clipită, îl va recunoaște, iar cuvintele pe care le pregătea îi vor zbura din minte.

Preț de o clipă, fiecare se va întreba dacă ceea ce vede e aievea. Apoi, el te va privi în ochi și va zâmbi. Te va saluta ca și cum ați fi fost despărțiți doar o zi.

— Rândunica mea, te așteptam, va spune el.

Mâinile lui vor înfășura o sfoară lungă în jurul caietului, pentru a-l lega. Se va ridica în picioare și, cu grijă, asemenea unui copil care oferă un fruct, îți va întinde caietul.

— Poftim, ia-l, va spune el. E pentru tine. Am terminat.

[1] Coranul, traducere din limba arabă de George Grigore, Editura Herald, București, 2010, p. 437.

[2] Preparat tradițional din India și țările vecine, care constă într-o tocană de linte sau alte leguminoase.

[3] Salutul tradițional musulman: *Pacea fie cu tine*, varianta prescurtată de la *Pacea fie cu tine și toate binecuvântările lui Allah* (în arabă, în orig.).

[4] Răspunsul la salut: *Pacea fie și cu tine* (în arabă, în orig.).

[5] Preparat tradițional indian care se mestecă, asemenea tutunului, obținut din frunze de betel în care se pune un amestec de diverse condimente.

[6] Cu voia lui Allah (în arabă, în orig.).

[7] Bazar din Peshawar.

[8] Povestire despre cugetările și practicile lui Mahomed și ale însoțitorilor lui.